

Lunds universitet

Gentrifiering bortom staden

En undersökning av ett fiskeläge
stätt i förändring

Av: Hannes Granath

Examensarbete inom kandidatprogrammet i samhällsplanering,
Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi,
SGEL36

Ventilerad: VT 2016

Handledare: Carl-Johan Sanglert

Abstract

This study examines the process of gentrification. In so doing, the main aim is to explore a context wherein the process of gentrification is deemed unconventional. The context deemed unconventional is the one beyond the city, more accurately a coastal hamlet called Brantevik, located in the municipality of Simrishamn, in the southeastern part of the Scania region. By investigating whether Brantevik has gone through a process of gentrification and in what way, this study takes part in extending the interpretation of gentrification as a social and spatial phenomenon. Consequently, the geography of gentrification seems to be more extensive than one confined to urban areas.

In order to identify the process of gentrification in the case of Brantevik, this study uses archival research in combination with official statistics. The archival sources consist of legal ratifications of the acquisition of real estate properties and building permits over time, in seven blocks of Brantevik. The official statistics consists of income-, education- and housing price data. By examining these sources, one can decide on whether a population has changed in such a way that a new group of a higher socio-economic status has displaced a previous group of lower socio-economic status and if associated changes in the built environment has occurred. Applying this definition of gentrification, the analysis led to a final assessment, namely that Brantevik has gone through a process of gentrification.

Finally, a theoretical framework anchored to the main historical trajectories of rural areas in general, Brantevik in specific, led to an interpretation of the mechanisms that could explain why Brantevik was gentrified from the very beginning.

Keywords: gentrification, rural gentrification, Brantevik, coastal communities

Nyckelord: gentrifiering, gentrifiering av landsbygden, Brantevik, kustsamhällen

Word count: 16 215

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
2. Syfte och frågeställningar	6
2.1 Disposition	6
2.2 Avgränsningar och begreppet gentrifiering	7
2.2.1 Valet av fall	7
2.2.2 Sju kvarter bland många möjliga	8
2.3 Att definiera gentrifiering	9
3. Genomförande, metoder och material	12
3.1 Metodval och material	13
3.1.2 Tillkortakommanden i metoder och material	15
4. Teoretiska utgångspunkter – att förstå gentrifiering	16
4.2 Urbanteoretisk gentrifieringsforskning	17
4.2.1 Att producera gentrifiering	18
4.2.2 Att konsumera gentrifiering	19
4.2.3 Politik för gentrifiering	20
4.3 Gentrifiering av landsbygden	22
4.3.1 Den lantliga idyllen och den nya medelklassen	23
5. Analys – att identifiera och söka förklaringar till gentrifieringsprocesser i fallet Brantevik	25
5.1.2 Om landsbygdens ändrade roll	25
5.1.3 Den post-produktiva landsbygden	26
5.1.4 Om Brantevik	29
5.2 Djupdykning i sju av Branteviks kvarter	32
5.2.1 Inflyttarnas socioekonomiska karakteristik – en förändrad klassammansättning i det kustnära läget	33
5.2.2 Inflyttare från Stockholm	35
5.2.3 Inflyttare från Malmö	37
5.2.4 Inflyttaren från Göteborg	40
5.2.5 Inflyttare från Lund	41
5.2.6 En första antydning om gentrifiering	43
5.3 Gentrifieringens spår i den byggda miljön	44
5.3.1 Takkupornas tid	45

5.4 Stigande huspriser och olika typer av bortträngning – gentrifieringens kännbara konsekvenser.....	46
5.5 Att förstå sig på identifierade gentrifieringsprocesser i Brantevik	49
5.5.1 Att göra Brantevik gentrifierbart.....	50
5.5.2 Att gentrifiera Brantevik	51
5.5.3 Det gentrifierbara gentrifieras – en växelverkan i tid och rum	52
6. Diskussion	53
6.1 Framtida forskning	56
7. Slutsatser	57
8. Referenser	59
Litteratur	59
Hemsidor.....	64
Arkivmaterial.....	65
<i>Bygglovsarkivet, Samhällsbyggnadsförvaltningen, Simrishamn kommun</i>	65
<i>Nationella myndighetsarkiv</i>	65
Statistiska centralbyrån (SCB).....	65
Figurer.....	66
Diagram.....	67
9. Appendix	
Bilaga 1. Ägarbyten (inflyttare och icke-inflyttare) över tid för fastigheter inom de sju utvalda kvarteren i Brantevik	71
Bilaga 2. Ägarbyten (inflyttare och icke-inflyttare) över tid för fastigheter inom de sju utvalda kvarteren i Brantevik.	72

1. Inledning

Inom samhällsvetenskapen har, med påtaglig närvaro från den geografiska disciplinen, gentrifiering som begrepp och företeelse utforskats och debatterats livligt under många år. Efter halvt annat sekel har teoretiska och empiriska bidrag utvecklat en sofistikerad förståelse för gentrifieringsprocessers sociala och rumsliga orsaker och konsekvenser. En entydig konsensus i fråga om hur gentrifiering ska förstås och förklaras har dock inte kunnat uppnås. Olika teoretiska skolbildningar har inte sällan gått i kliché med varandra och oenigheten har, i bästa fall, skänkt forskningsfältet en behövlig dynamik. De mångfaldiga perspektiven och teoretiska diskussionerna till trots är ett karaktärsdrag i litteraturen oftast lika närvarande som det är opåtalat, nämligen gentrifieringens urbana slagsida. Platser som vanligtvis förknippas med föreställningen om det lantliga, det icke-urbana, har inte underkastats samma teoretiska och empiriska genomlysning som sina urbana motsvarigheter. I synnerhet i den svenska gentrifieringsforskningen är denna obalans kännbar. I den här uppsatsen ämnar jag lägga fram en motvikt till denna gentrifieringsforskningens obalans. Att undersöka gentrifiering som en mer omfattande tidsrumslig process, med möjlig resonans bortom staden, är en uppgift i linje med viljan att förstå gentrifieringens sociala geografi.

En drivkraft bakom denna ansats är att det, enligt mitt förmenande, förefaller aningen märkligt att med gentrifieringslitteraturens fulla arsenal angripa förändringsprocesser i storstädernas innerstadsdelar samtidigt som t.ex. svenska kustsamhällens sociala och rumsliga förändring lämnas därhän. Märkligt eftersom förändringsprocesser bortom staden i allt väsentligt kan anses bära gentrifieringens kännetecknande element, dvs. ett intåg av högre socioekonomiska grupper på bekostnad av lägre socioekonomiska grupper, samtidigt som nya investeringar och prisstegring på den byggda miljön följer i processens kölvatten. Om än ett extremt fall, hur ska slutpriset på över en halv miljon kronor¹ för en orenoverad sjöbod, i Fiskebäckskil på Bohuskusten sommaren 1980, förstås om inte som del i en gentrifieringsprocess (Gustavsson, 1981)?

¹ Köpesumman har anpassats till penningvärdet år 2015 (Ekonomifakta, 2015).

2. Syfte och frågeställningar

Denna uppsats syftar till att öka förståelsen för gentrifieringsprocessens utbredning genom att undersöka ett för svensk gentrifieringsforskning okonventionellt fall, nämligen det gamla fiskeläget Brantevik, Simrishamn kommun. De frågeställningar som vägleder uppsatsens syfte är:

Är en gentrifieringsprocess identifierbar i fallet Brantevik? På vilka sätt tar den sig uttryck?

Hur kan man förklara gentrifieringen av Brantevik?

2.1 Disposition

I uppsatsens två nästföljande avsnitt (2.2 – 3.1.2) framförs motiven till den avgränsning som fallstudien av Brantevik bygger på samt på vilket sätt gentrifiering som begrepp kommer användas. Därtill presenteras de metoder och material som operationaliserat uppsatsens syfte och frågeställning. Även möjliga tillkortakommande i metod- och materialval diskuteras.

Kapitel 4 består av en teoretisk fördjupning i några för gentrifieringsforskningen centrala begrepp och resonemang. Detta teoretiska ramverk ligger till grunden för svaret på uppsatsens andra frågeställning, nämligen hur man kan förklara gentrifieringen av Brantevik.

Kapitel 5 är uppsatsens analysdel. Denna uppsatsens analysdel har en tredelad struktur. Först diskuteras landsbygdens ändrade roll i allmänhet, Branteviks i synnerhet. Detta utgör ett slags samhällelig kontext till förståelsen av gentrifieringsprocessens lokala karaktär. Därefter presenteras den empiri som gör gentrifieringsprocessen i fallet Brantevik identifierbart. Avslutningsvis framlägger jag en tolkning till varför gentrifieringen ägt rum i Brantevik, just där och då.

I kapitlet 6 diskuteras och utvärderas undersökningens resultat. Kapitel 7 avslutar undersökningen genom att presentera de slutsatser jag kommit fram till.

2.2 Avgränsningar och begreppet gentrifiering

I detta kapitel vill jag redogöra för några av de avgränsningar som varit särskilt betydande för denna uppsats. I allt väsentligt handlar det om en avgränsning till fallet Brantevik och en djupdykning i sju av tätortens kvarter. Därefter presenteras en definition av gentrifiering som ansetts gångbar samt möjlig att operationalisera.

2.2.1 Valet av fall

Att som en konkretion till det övergripande fenomenet gentrifiering välja Brantevik och däri sju stycken kvarter att se närmare på är ett val som motiveras av tanken på Brantevik som ett för gentrifieringsforskningen okonventionellt fall, särskilt i en svensk kontext. Med utgångspunkt i att Brantevik som fall utgör en avvikelse från normen – vilken måste betraktas som gentrifiering i stadsmiljöer (inte sällan storstäder) – är förhoppningen den att en förståelse för gentrifieringsprocessens utbredning ska framträda tydligare. Som motiv för val av fall är detta ett av de vanliga inom forskningsstrategin fallstudier (Denscombe, 2009; Flyvbjerg, 2006). Brantevik, i egenskap av ett mindre kustsamhälle i Sydsverige, kan dock inte utan vidare antas vara representativt för samtliga okonventionella fall av gentrifieringsprocesser. Att Brantevik har en rad kännetecken som tycks gå igen i fler svenska kustsamhällen är däremot mer obestriddigt. Utmärkande för Brantevik och andra svenska kustsamhällen är att de historiskt sett haft en grund i fisket och att denna näringsgrens nedgång, sedan efterkrigstiden i synnerhet, skett parallellt med en utflyttning av främst yngre åldersgrupper. Samtidigt har sommargäster flyttat in och inte sällan köpt upp större delar av den äldre centrala tätortsbebyggelsen (Lewan, 1967; Ek, 1980; Svensson, 1980; Gustavsson, 1981; Berntsson & Thavenius, 2008; Ranby, 2015). Brantevik ingår alltså i en bredare kategori, som grovt kan kallas svenska kustsamhällen. De är jämförbara i geografisk, historisk och social bemärkelse. I egenskap av detta finns anledning att tro att resultaten från mitt fall går att generalisera till andra svenska kustsamhällen, som i ovan anförda kriterier liknar Brantevik. Detta motiv ligger

även bakom valet av Brantevik som fall. Vidare kräver de sju utvalda kvarter inom Brantevik en motivering.

2.2.2 Sju kvarter bland många möjliga

För att nå den djupare förståelse för det fenomen som studeras, vilket är fallstudiens syfte, krävs en avgränsning till några utvalda kvarter inom Brantevik. De sju kvarteren är samlade vid det södra hamnområdet och är delar av tätortens bebyggelsehistoriska kärna. Merparten av husen härstammar från 1800-talet (Simrishamn kommun, 2015a). Kulturmiljöstatusen på ifrågavarande kvarter är särskilt hög (Heijkenskjöld, 1980). Mot bakgrund av att sommargäster särskilt verkar uppskatta de äldre delarna av kustsamhällenas bebyggelse (Lewan, 1967; Svensson, 1980; Gustavsson, 1981) samt att mången gentrifieringsforskning visat att gentrifiering ofta kännetecknas av att äldre historisk och arkitektoniskt attraktiv bebyggelse rustas upp (Lees m.fl., 2008), finns det anledning att se närmare på just dess kvarter i Brantevik. De sju kvarterens höga kulturmiljöstatus har även inneburit att annars bygglovsbefriade åtgärder i den byggda miljön omgärdas av lovplikt (Simrishamn kommun, 2015b). Detta leder till ett rikt bygglovsmaterial i de sju utvalda kvarteren. Det har betydelse för min undersökning eftersom den definition av gentrifiering som jag arbetar efter leder till en uppmärksamhet på nya investeringar i den byggda miljön (se avsnitt 2.3).

Urvalet kommer givetvis inte utan sina begränsningar. Det ligger i urvalsprocessens natur att något väljs bort och faller ur bilden. Den undersökning som jag företar mig speglar således inte hela Brantevik, även om tendenser kan skymta fram i mitt material som även de har bäring på andra kvarter i tätorten. Uppsatsens syfte är emellertid inte att kartlägga gentrifieringens komplexa förlopp i hela Brantevik, även om geografiska skillnader inom tätorten kommer diskuteras. Om en gentrifieringsprocess är urskiljbar och på vilka sätt i sådant fall är en frågeställning som ingalunda kräver en täckning av samtliga kvarter i Brantevik, vilket heller inte hade varit praktiskt genomförbart.

2.3 Att definiera gentrifiering

År 1964 myntade den brittiska sociologen Ruth Glass begreppet gentrifiering (eng. gentrification) och avfyrade därmed, enligt många förmenande, startskottet för det som skulle komma att bli gentrifieringsforskningen. Glass nyord härstammade huvudsakligen ur observationer i stadsdelen Islington, London, under tidigt 1960-tal. I allt väsentligt observerade Glass en social och rumslig förändringsprocess som innebar att stadsdelens bostadsområden, tidigare huvudsakligen härbärgerande lägre inkomstgrupper, omvandlats till bostadsområden för högre inkomstgrupper. Två iakttagbara följder var dels att bostadsbeståndet rustades upp, dels att de tidigare hyresgästerna trängts bort från sitt ursprungliga bostadsområde, primärt genom att värdestegringen på bostadsbeståndet medfört boendekostnaderna som överskred för dem tillgängliga resurser (Holgersson & Thörn, 2014).

Den introduktionen som jag här tecknar är smått rituell. Det är i gentrifieringsforskningens sammanhang, för att tala med Eric Clark, ett mantra som tjänar till att tidsmässigt och rumsligt avgränsa fenomenet gentrifiering. Det är mycket riktigt, menar Clark vidare, att begreppet myntades av Glass 1964 men företeelsen i sig har nödvändigtvis inte samma ursprung. Redan under andra halvan av 1800-talet iakttog och beskrev Friedrich Engels, i sin bok *I Bostadsfrågan*, förändringsprocesser i London och Paris med karaktärsdragen som Glass observerade (Clark, 2014; Engels, 1972/1982). Vad mer är, den rumsliga avgränsningen av gentrifiering är, som det verkar, avhängig ens begreppsdefinition. Ofta har de västerländska storstädernas innerstadsstadsdelar utgjort fokusområdet för forskning på gentrifieringsprocesser. Rumsavgränsningen centralt läge i staden har följaktligen kommit att utgöra ett mer eller mindre uttalat kriterium för företeelsen som sådan. Högst troligt är att det centrala läget på tidigare utpräglade arbetarklasskvarter, i större västerländska städer, haft anseende förklaringsvärde för gentrifieringens framfart just där och då. Att emellertid låta denna faktor utgöra del i definitionen av gentrifiering som sådant leder till en kaotisk begreppsbildning. Kaotisk eftersom vi därmed förleds att benämna förändringsprocesser utanför centrala lägen i urbana miljöer, om än uppvisande

alla andra karaktärsdrag, som något annat (Clark, 2014).

Mer än femtio år har förflutit sedan Glass först ritade konturerna till forskningsfältet. Översiktsverk, antologier, avhandlingar och en uppsjö artiklar har breddat och fördjupat diskussionen om vad gentrifiering är och hur vi ska förstå och förklara fenomenet. Att redogöra för turerna i den inomvetenskapliga debatten kring själva definitionen av begreppet gentrifiering är inte denna uppsats syfte. Istället ansluter jag mig till Clarks tänjbara men riktade definition av fenomenet:

”Gentrifiering är en process som innebär att sammansättningen hos en grupp markanvändare förändras så att den nya gruppen får högre socioekonomisk ställning än den tidigare, samtidigt som den byggda miljön också förändras genom nya investeringar i fast egendom” (Ibid., s. 39)

Definitionen är tänjbar på sådant sätt att den tillåter hittills utforskade eller nyligen iakttaga förändringsprocesser att falla under gentrifieringsforskningens sökljus. Definitionen medför ingen avgörande tidsmässig och rumslig avgränsning. Andra definitioner har som sagt tenderat till snävare förståelsehorisonter där t.ex. västerländska storstäders innerstadsstadsdelar utgjort gentrifieringens scenografi. Samtidigt är definitionen riktad genom att utkristallisera kärnan i själva företeelsen och erbjuder således den ordning som en god begreppsdefinition kräver. Implicit i Clarks definition finns även den ökända effekt som gentrifiering för med sig, nämligen bortträngningen av lägre socioekonomiska grupper. Redan 1985 utvecklade Peter Marcuse en förståelse för bortträngningens fyra typer. Marcuses resonemang ska i det följande få komplettera den definition av gentrifiering som ovan anförts.

Att spåra bortträngning som effekt av gentrifiering är inte alltid lätt. Marcuse menade att en tydlig definition av bortträngning var en behövlig utgångspunkt. För Marcuse kan bortträngning begreppsliggöras genom att särskilja fyra olika typer av bortträngning genom gentrifiering. Här ska de fyra typerna förstås som två par av en å ena sidan *direkt* bortträngning, en å andra sidan *indirekt bortträngning* (Marcuse, 1985). I det första paret, där bortträngningen har en direkt karaktär, kan en *fysisk* skiljas från en *ekonomisk bortträngning*. Som

respektive term indikerar skiljer de sig åt på det sätt som de bortträngs i hushållet i fråga. Fysisk bortträngning kan antas äga rum då exempelvis fastighetsägaren drar ned på underhållet av fastigheten, till sådan grad att de boende tvingas flytta. En ekonomisk bortträngning, å andra sidan, har att göra med hyreshöjningar, som efter att de överstigit hyresgästens möjlighet att betala dem, fungerat som drivkraft i processen (Ibid.).

Av särskilt intresse, enligt mitt förmenande, är dock Marcuses två indirekta typer av bortträngning. Den första typen av indirekt bortträngning, som Marcuse lyfter, är den s.k. *exkluderande bortträngningen*. Med exkluderande bortträngning menas:

”When one household vacates a housing unit voluntarily and that unit is then gentrified or abandoned so that another similar household is prevented from moving in, the number of units available to the second household in that housing market is reduced. The second household, therefore, is excluded from living where it would otherwise have lived” (Ibid., s. 206).

Detta betyder, som jag förstår det, att ett hushåll kan flytta frivilligt och även tjäna en del på att sälja sin bostad i ett område som gentrifieras men att, då hänsyn tas till gruppen snarare än individen som enhet för ens analys, en exkludering från samma bostadsområde av ett liknande hushåll trots allt ägt rum. Med andra ord, ett hushåll tillhörande en lägre socioekonomisk grupp flyttar frivilligt men andra hushåll med liknande socioekonomisk situation är exkluderade från samma bostadsområde när det väl gentrifierats.

Den sista indirekta typen av bortträngning inbegriper en mer vag föreställning om att ett bostadsområde genomgår en sådan allomfattande förändring, som en konsekvens av gentrifiering, att ett *bortträngningstryck* driver tidigare boende till att flytta. Vanligtvis tar detta bortträngningstryck sig uttryck genom att servicen i området ändras, på sådant sätt att nya affärer öppnar med en annan typ av klientel som målgrupp, eller att närstående och tidigare grannar flyttar ut. När dessa mindre förändringsprocesser slås samman resulterar det i att tidigare boende förlorar identifikation med platsen och bortträngningens realitet är då bara en tidsfråga (Ibid.).

Enligt Marcuses förmenande bör en uppmärksamhet på bortträngningens

olika typer gå hand i hand med ens övriga analytiska ingångar på gentrifieringsprocesser. En sådan inställning till bortträngning blottlägger gentrifieringens fulla konsekvenser. För tydlighetens skull kan den tidigare anförda definitionen kompletteras med diskussionen om bortträngning och brytas ned i tre till varandra relaterade komponenter. Som sådan består gentrifieringsprocessen av de följande kärnelementen:

Att etablera en behändig definition att arbeta efter är dock enbart en del av arbetsprocessen. Definitionen utgör en utgångspunkt för att besvara uppsatsens första frågeställning, nämligen om en gentrifieringsprocess är igenkänningsbar i fallet Brantevik, Simrishamn kommun. För att inte fastna i en mer deskriptiv redogörelse för gentrifieringens vara eller icke-vara i fallet Brantevik krävs dock ytterligare en teoretisk ansats. En sådan handlar om att söka kännedom om möjliga förklaringar till varför Brantevik gentrifierats. Innan ett sådant teoretiskt ramverk presenteras är det dock på sin plats att lyfta de metoder och material som använts för att operationalisera uppsatsens syfte och frågeställningar.

3. Genomförande, metoder och material

Den forskningsstrategi som jag valt att arbeta efter är fallstudien. Som forskningsstrategi är fallstudien tillrådlig när ens problemformulering syftar till att gå på djupet med en eller några få undersökningsenheter. Om det fenomen som undersöks, här gentrifiering, kännetecknas av sociala relationer och processer som länkar samman med och ömsesidigt påverkar varandra tjänar även fallstudien väl som ansats. Dessutom förpliktigar sig inte fallstudien till ett

enskilt källmaterial eller metodval (Denscombe, 2009). I vad som följer resonerar jag kring de metoder och material som använts samt möjliga tillkortakommanden med desamma.

3.1 Metodval och material

Jag har huvudsakligen genomfört arkivstudier för att närma mig svaren på mina frågeställningar. Med arkivstudier menas i korthet att lokalisera, utvärdera, tolka och analysera material funnet i arkiv (Corti, 2004). I sin helhet har metodvalet inbegripit kvantitativa såväl som kvalitativa analysmoment. När så varit lämpligt har materialet behandlats kvantitativt och omvandlats till mätbara enheter. Hur materialets olika delar förhåller sig till varandra, till skillnad från frågor om *hur mycket* och *hur ofta*, har även utgjort en stor del av arkivstudien. En sådan ingång kan anses vara av mer kvalitativ natur. Distinktionen mellan kvantitativ och kvalitativ analys, som Denscombe påminner om, "är långt ifrån vattentät" (Denscombe, 2009, s. 320).

Arkivstudier har varit ändamålsenligt för att ta itu med den definition av gentrifiering som jag arbetat efter. Arkivmaterial över lagfarter, inskrivna i fastighetsböcker från Simrishamn domsaga, ger en bild av antalet ägarbyten under större delen av 1900-talet (Riksarkivet, 2016). När fastighetsböckerna digitaliserades mot slutet av 1900-talet och övergick i Lantmäteriets fastighetsregister har sökningar där kunnat komplettera det historiska materialet med uppgifter om nuvarande fastighetsägare (Lantmäteriet, 2016). Genom att triangulera fastighetsböcker och fastighetsregistrets material med uppgifter ur bygglovsarkivet på Samhällsbyggnadsförvaltningen, Simrishamn kommun, har avgörande information om fastighetsägarnas utdelningsadresser kunnat erhållas (Bygglovsarkivet, 2016). Sammantaget ger detta tillvägagångssätt inte bara material över hur många gånger fastigheterna skiftat ägare samt vilken typ av överlåtelse (t.ex. köp, gåva, arv) som ägt rum utan även om ägarbytet inneburit en övergång från en i Brantevik bofast fastighetsägare, där fastighetsägarens utdelningsadress är den samma som fastigheten i Brantevik, till en inflyttad ägare, vars utdelningsadress är en annan än den i Brantevik. Genom arkivstudier som metodval har således en grupp inflyttare utkristalliserat sig.

Vidare har studier över ansökta bygglov varit lämpligt för att bilda sig en uppfattning om investeringar i den byggda miljön varit förekommande. Att systematiskt gå igenom bygglovsansökningar för berörda fastigheter ger en bild av antal, tid och i vissa fall varför dessa investeringar skett.

Bygglovsansökningarnas avsändare har även jämförts med ägarbytena från fastighetsböcker och fastighetsregistret.

Att kombinera arkivstudierna med andra metoder har vidare varit nödvändigt. Registrerade lagfarter och bygglovsansökningar har som bekant inte till uppgift att ringa in avsändarens socioekonomiska status. Genom annan dokumentär data, nämligen officiell statistik, kan bl.a. uppgifter om fastighetsägarnas socioekonomiska status härledas ur uppgifter om desammas utdelningsadresser. Tankegången är mer konkret den följande: en eller flera personer köper en fastighet i Brantevik → vederbörande ansöker om bygglov för x och anger i ansökan utdelningsadress y, vilken är en annan än fastigheten i Brantevik (nuvarande fastighetsägares utdelningsadresser finns även att tillgå i fastighetsregistret) → den eller de nya fastighetsägarna flyttar in till Brantevik från en kommun, stadsdel, delområde osv. till vilken utdelningsadressen kopplas → socioekonomisk karakteristik bearbetas över de geografiska område varifrån inflyttaren kommer. Mången inflyttare har en utdelningsadress som är en annan än fastigheten i Brantevik. Den metod som ovan beskrivits är därför nödvändig för att bilda sig en uppfattning om inflyttarnas socioekonomiska karakteristik. Eftersom dessa inflyttare inte har sin utdelningsadress i Brantevik, en trovärdig signal om att de inte heller är folkbokförda där, skulle det vara missvisande att härleda inflyttarnas socioekonomiska karakteristik ur den socioekonomiska karaktären på Brantevik överlag.

Socioekonomisk status är givetvis en bred kategori och anses generellt fokusera på ett områdes och/eller populations sociala och ekonomiska tillstånd (OED, 2016). Som paraplybegrepp inrymmer socioekonomisk status en rad delbegrepp. I min studie har jag gjort bedömningen att två av de sedvanliga kategorierna, nämligen inkomstnivå och utbildningsnivå (APA, 2016), speglar socioekonomisk status på de områden och följaktligen gruppen av inflyttare jag sökt ringa in. Annan officiell statistik, främst uppgifter om prisförändringar på

småhus genom åren, har även varit del av undersökningens material.

Avslutningsvis ska jag diskutera eventuella begränsningar och brister i metodvalet och det material som det genererat.

3.1.2 Tillkortakommanden i metoder och material

Arkivmaterial är inte sällan av äldre datum. Detta gör att arkiv med nödvändighet är, som Corti påpekar, en produkt av sedimentär karaktär. Med detta menas att arkiv är föremål för erosion och fragmentisering genom att arkiverat material kan ha förlorats eller skadats, avsiktligt förvrängt eller gallrats ut (Corti, 2004). Materialet är alltså subjektivt bedömt värt att arkivera av arkivarien eller annan ansvarig och kan därför vid tid för bearbetning av forskaren skilja sig från en ursprunglig samling. Mot bakgrund av materialets karaktär och ansvarig organisation får man emellertid i mitt fall utgå från att samlingarna har relativt stor tillförlitlighet. För det första, lagfarter och bygglovsansökningar är i själva verket den händelse de vittnar om. Först när de sökts, beviljats och registrerats blir de giltiga. Som sådant omgärdas de av juridisk och teknisk kontroll. För det andra gäller för myndigheter och kommuner att deras verksamheter likaså omgärdas av omfattande juridisk och teknisk kontroll.

Vidare bör ett för uppsatsen centralt antagande diskuteras. Det är ett centralt antagande eftersom det ligger till grunden för beslutet att konsultera bygglovsansökningar som mått på investeringar i den byggda miljön. Jag har här utgått från antagandet att ett sökt bygglov leder till ett faktiskt förverkligande av det som sökande ansökt om. I den bästa av världar hade varje enskild bygglovsansökan stämts av med observationer i fält samt möjligtvis även intervjuer med de sökande. Detta låter sig dock inte göras inom ramarna för denna uppsats. Att en bygglovsansökan kostar både tid och pengar för den sökande har istället utgjort en grund för att skatta antagandet som trovärdigt.

En reservation för begränsningar i annan dokumentär data, nämligen officiell statistik, bör även framföras. Syfte med detta metod- och materialval är att så gott som möjligt ringa in inflyttarnas socioekonomiska status, genom variabeln inkomstnivå och utbildningsnivå. Statistik med hög upplösningsnivå, dvs. data på stadsdels- och delområdesnivå istället för enbart kommunnivå, har

varit vägledande för urvalet av inflyttare att närmare granska. Detta eftersom jag så gott som möjligt velat undvika den ekologiska villfarelsen (eng. the ecological fallacy), dvs. bara för att en inflyttare kommer från en kommun med höga/låga inkomst- eller utbildningsnivåer betyder inte det att samma nivåer kännetecknar inflyttaren (Amcoff, 2000). En konsekvens av denna prioritering är att inflyttarna från större städer granskats närmare än inflyttare från mindre städer och tätorter. Anledning är att större kommunala organisationer, vilka hänger samman med större städer, lätt gjort efterfrågad detaljrik data tillgänglig. En fullständig täckning av alla inflyttare har inte ansetts rimligt att åstadkomma inom ramarna för denna uppsats.

Tilläggas ska att det i två fall råder en viss brist i precisionen gällande uppgifter om utbildningsnivå. De två fallen gäller Malmö och Lund kommun. Bristen består i att respektive kommun tillhandahåller uppgifter om utbildningsnivå för åldersgruppen 20-64 år medan samma variabel för riket ordnats efter åldersgruppen 25-64 år. Jämförbarheten haltar således något om än inte så mycket att den kan antas vara alltför missvisande. Jag vill dessutom påpeka att jag är medveten om att medelvärdet, som mått på genomsnittliga inkomstnivåer, påverkas av extrema värden. Dessa ”avvikare” kan således förskjuta medelvärdet åt det ena eller andra hållet. Förvaltnings- och stadsdelsnivån kan däremot anses bestå av en så pass stor datauppsättning att de extrema värdenas inverkan minskar (Denscombe, 2009). Då det varit möjligt har medianinkomsten, dvs. den lön som ligger i mitten om alla löner radas upp i en lång lista, konsulterats. Medianinkomsten kan ge en mer ”normal” bild av en genomsnittlig inkomst (Göteborgs stad, 2014).

4. Teoretiska utgångspunkter – att förstå gentrifiering

De följande avsnitten syftar till en teoretiska fördjupning i gentrifieringslitteraturen. Definitionen av gentrifiering, som tidigare presenterats, tjänar till att destillera fram gentrifieringsprocessens kärnelement och ledsagar undersökningen av uppsatsens första frågeställning, nämligen om en gentrifieringsprocess är påvisbar i Brantevik och på vilka sätt i sådant fall. Uppsatsen syftar emellertid till att öka förståelsen för varför

gentrifieringsprocessen kunnat äga rum just där och då. En sådan ansats kräver ett vidareutvecklat teoretiskt ramverk.

Vid det här laget kan det vara på sin plats med en sedvanlig reservation. Det är nämligen viktigt att hålla i minnet att gentrifiering, som social och rumslig företeelse under lupp, saknar någon heltäckande teori eller metodologi.

Möjligtvis är det heller inte rimligt att uppnå en sådan heltäckande genomgång av gentrifieringens komplexitet. Många skulle instämma med Robert Beauregard i följande påstående: "[...] there can be no single theory of an invariant gentrification process [...] different theoretical arguments must be combined in a fashion compatible with the specific instances of gentrification that we wish to explain." (Beauregard, 1986, s. 11). Olika skolbildningar bidrar på sitt sätt till insiktsfulla inblickar i ämnet och ens undersökta fall består av flertalet fönster varigenom fenomenet gentrifiering kan åskådliggöras och förstås.

Forskningsfältet har nu nättopp halvtannat sekel bakom sig och bidragens mångfald, i teori såväl som empiri, är väl känd. Forskningsfältets utveckling sammantagen uppvisar en färggrannhet som är omöjlig att göra rättvis inom ramarna för denna uppsats. De teoretiska bidrag som presenteras här ska inte tolkas som de enda eller rätta sättet att problematisera gentrifiering.

I vad som följer redogör jag för några centrala infallsvinklar på gentrifiering inom en urban kontext. Dessa ingångar på ämnet, vilket vi senare ska se, har även bäring på gentrifieringsforskning i kontexter bortom staden. Hur gentrifieringsforskningens tankegångar genljudit i ett forskningsfält med intresse för landsbygdens sociala och rumsliga processer behandlas sedan i ett eget avsnitt. Detta ska in sin tur ses som tillräcklig teoretisk grund att vila på i uppsatsens påföljande fallstudium av det gamla fiskeläget Brantevik, Simrishamn kommun.

4.2 Urbanteoretisk gentrifieringsforskning

Under 1970- och 80-talen var den intellektuella armbrytningen skolbildningar emellan som mest påtaglig. Oenigheten kom att manifestera sig i förklaringsmodeller som betonade å ena sidan efterfråga/konsumtion, å andra sidan utbud/produktion såsom drivkrafter bakom gentrifieringsprocesser

(Holgersson & Thörn, 2014). Denna teoretiska schism anses i dagsläget överspelad (Ibid.; Lees m.fl., 2008; 2010). Det finns emellertid anledning att uppehålla sig vid respektive skolbildnings centrala bidrag till förståelsen av gentrifieringens bakomliggande drivkrafter. För som Lees m.fl. påpekar: "The central elements of each of these narratives remain as important and relevant today as they did a quarter century ago." (Lees m.fl., 2008, s. 190). Som Holgersson & Thörn påpekar så är forskare i dag relativt eniga om att båda dessa perspektiv behövs för att förstå gentrifieringsprocesser (Holgersson & Thörn, 2014). Nedan följer en översikt över, vad som kommit att kallas, produktionssidans respektive konsumtionssidans perspektiv på gentrifieringens problematik. Jag ska även kort redogöra för en infallsinvinkel på gentrifiering som kompletterade bägge ovanstående teoribildningar. Tillskottet handlar här om problematiseringar av den lokala, regionala, nationella och internationella politikens förändrade roll i sammanhanget.

4.2.1 Att producera gentrifiering

I korthet är förklaringsmodeller rotade i produktionssidans teoretiska mylla mer benägna att se till gentrifieringens uppkomst, utfall och effekter såsom sammankopplade med den kapitalistiska marknadsekonomin spelregler (t.ex. ekonomiska relation, legala och politiska regelverk och institutionella arrangemang). Som Neil Smith, galjonsfiguren för detta gentrifieringsperspektiv, uttrycker det: "[...] gentrification is a structural product of the land and housing markets" (Smith, 1979, s. 546). Smiths postulat, först offentliggjord i en artikel från 1979, var startskottet för en diskussion kring förståelsen av gentrifiering såsom ett av kapitalismen nödvändigt funktionssätt. Det mest omtalade sättet varpå detta påstående begreppsliggjorts är genom Smiths teori om det s.k. räntegapet. Förenklat är räntegapet skillnaden mellan den faktiska avkastningen på markanvändningen vid ett tillfälle och den potentiella avkastningen som markanvändning kan ha, förutsatt att den utnyttjas på högsta och bästa sätt – med andra ord, den användning som ger högst avkastning (Hedin, 2010; Smith, 1979). När räntegapet är stort nog föreligger strukturerande incitament för skilda aktörer att sluta det och framkalla en

gentrifieringsprocess. I en överbägning om var nästa utvecklingsfas i staden skall äga rum styr således, menar Smith med enfäs, en preferens över andra: "[...] the preference for profit, or, more accurately, a sound financial investment." (Smith, 1979, s. 540). Avgörande förutsättningar för att ett gap av det här slaget ska öppna sig är att mark, bostäder och rummet i sig antagit en varuform i ett kapitalistiskt samhälle. Som del i en kapitalistisk varuproduktion är de också föremål för de spänningar, den dynamik och de cykliska förlopp av investering och desinvestering som det ekonomiska systemet består av. Gentrifiering är, för Smith och likasinnade, en språngbräda för att förstå större processer av kapitalismens sociala geografi. Produktionssidans kanske största bidrag till förståelsen av gentrifieringsprocessens drivkrafter är att pålysa den täta sammanlänkningen som företeelsen har med kapitalackumulation och dess kriser generellt (e.g. Smith, 1996, s.71). Sammantaget, gentrifiering äger inte rum utan att det i tidigare skeden skapats förutsättningar för en möjlig profitabel återinvestering av kapital i den byggda miljön. Gentrifiering måste först produceras för att kunna konsumeras.

4.2.2 Att konsumera gentrifiering

Övertygelsen om att förklaringsvärdet till gentrifieringsprocessens orsaker stod att finna i det kapitalistiska systemets inneboende logik (jakten på ständig profit, ackumulation för ackumulationens skull, systemets krisbenägenhet, sociala relationer som en sådan samhällsstruktur betingar osv., e.g. Harvey, 2001; Smith, 1996) delades inte av alla gentrifieringsforskare. Förespråkare för en efterfråga/konsumtionsinriktad skolbildning menade istället att förklaringsvärdet låg i aktörernas ändrade motivbild. En annan typ av frågeställning följde, vanligen med en ambition att blottlägga karakteristika hos de människor som gentrifierar ett bostadsområde: Var kom de ifrån? Varför väljer de ett boende framför ett annat? Varför just där och då?

David Ley, en av frontfigurerna för denna perspektivförskjutning, menade att en strukturomvandling från en huvudsakligen tillverkningsbaserad västerländsk samhällsekonomi till en tjänstebaserad sådan resulterat i en växande ny medelklass. Påfallande många medlemmar ur denna nya medelklass

attraherades av innerstadsboende, förstått som ett avståndstagande från den äldre medelklassens monotona förortsliv. Detta händelseförlopp sågs som avgörande för att staden gentrifierades, i Leys fall Toronto, Vancouver och Montreal (Ley, 1994). Leys efterfråga/konsumtionsinriktade gentrifieringsforskning tände gnistan till en rad olika ingångar på gentrifieringsprocessen såsom en konsumtionsdriven kulturell, social och politisk företeelse. Påföljande bidrag till gentrifieringslitteraturen pålyste bl.a. gentrifieringens koppling till genus, sexualitet och etnicitet (Lees m.fl., 2010, ss. 257-299). I en ofta citerad studie av Michael Jager undersöktes gentrifieringens arkitektur och inredningsestetik (Jager, 1986). Inte sällan kom Pierre Bourdieus idéer om olika kapitaltyper och vikten av social distinktion att utgöra referensramen för förståelsen av vad som driver gentrifierare att gentrifiera (Hedin, 2010). Gentrifieringsprocessen gavs ett ansikte. Ett centralt bidrag till förståelsen av gentrifiering var att pålysa gruppen gentrifierare som en heterogen sådan, med olika uttryck i olika kontexter. Det finns inte utrymme att återge de otaliga platsspecifika empiriska materialet från denna del av litteraturen. I vad som följer ska jag istället teckna konturerna till ytterligare ett centralt bidrag till den urbanteoretiska förståelsen av fenomenet, nämligen den som undersöker kopplingen mellan gentrifiering, politik och planering.

4.2.3 Politik för gentrifiering

I fråga om gentrifieringsprocessens orsakssamband har genom åren, som framgått, omfattande diskussionsutrymme upptagits av debatten mellan å ena sidan utbud, ekonomi och produktion, å andra sidan efterfråga, kultur och konsumtion. En konsekvens av detta, menar Loretta Lees, är att gentrifieringsforskning under 1990-talet enbart snuddade vid frågan om politikens roll i sammanhanget (Lees, 2000). Dock har, allt sedan 00-talet, flertalet publikationer vägt upp denna obalans i litteraturen och följaktligen ökat förståelsen för gentrifieringsprocessens inbäddning i politik och planering (Hedin, 2010). Ett sådant ökat intresse uppkom inte så mycket för att man tidigare undgått att iaktta en från t.ex. staten aktiv roll i omvandlingsprocesser av stadsdelar med gentrifieringens kännetecken. Det nyvunna intresset hade

mer att göra med en, som man ser det, märkbar ny inriktning för politik och planering i fråga om stadens utformning och framtid. Även om politiska och institutionella lösningar är relativt tids- och platsspecifika fick David Harveys uppmärksammade analys av en generell övergång, från den för efterkrigstiden typiska storskaliga planeringen till en mer entreprenörmässig handlingsform under 70- och 80-talet, stort gehör (Harvey, 2011). Ett sådant skifte i det politiska klimatet, ofta ackompanjerat av prefixet nyliberal, har observerats i en rad kontexter och analyserats i sina beståndsdelar av fler än Harvey (e.g. Baeten & Taðsan-Kok, 2012; Brenner & Theodore, 2002; Swyngedouw m.fl., 2003). Smith har diskuterat konsekvenserna av denna stadspolitiska förskjutning med hänsyn till gentrifiering. Smith ansåg att det Glass kallade gentrifiering under 1960-talet, en i hennes mening marginell och singulär företeelse på bostadsmarknaden, vid århundradets slut utvecklats till "ett centralt mål för brittisk stadsplanering" (Smith, 2014, s. 60). Inflyttande medelklass har lämnat över huvudaktörskapet till det offentliga, det privata näringslivet eller offentliga-privata partnerskap; en tidigare till synes slumpmässig och oplanerad process är nu, i extremfallet, "ambitiöst och omsorgsfullt planlagt" (Ibid., s. 60). Inte sällan är dessa gentrifieringsivrande stadspolitiska projekt spacklade med eufemismer, t.ex. tal om ett socialt lyft för de redan boende i bostadsområden utpekade som i behov av upprustning. Överordnat motiv är emellertid, som Anders Lund Hansen och Henrik Gutzon Larsen bl.a. visar i fallet inre Vesterbro, Köpenhamn, att marknadsföra den egna platsen (staden, kommunen och/eller regionen) i konkurrens med andra platser, i jakt på investeringsvilligt kapital och delar av de köpstarka befolkningssegmenten. Tvivelsutan fanns risken, medvetet eller mindre så hos den offentliga politikens initiativtagare, att stigande huspriser och bortträngning av lägre inkomstgrupper skulle följa i kölvattnet på sådana utvecklingsstrategier (Gutzon Larsen & Lund Hansen, 2014).

Sammantaget har inriktningen på politik- och planeringsdiskurser, såsom delaktiga i gentrifieringsprocesser världen över, kommit att bli ett slags tredje ben i förståelsen av fenomenets uppkomst och framfart i skilda tids- och rumsmässiga sammanhang. Genom att lyfta centrala bidrag från dels produktions- och konsumtionssidans tänkare, dels inriktningen på politikens

delaktighet i gentrifieringens uppkomst, förekomst och effekter kan större förståelse för processens ansikten i fallet Brantevik erhållas. Beredskapen tycks dock knapp om inte större insikt i den åt landsbygden vända gentrifieringsforskningen också behandlas. Till detta vänder sig återstoden av detta kapitel.

4.3 Gentrifiering av landsbygden

“Although gentrification has been the subject of widespread attention and heated debate, one of the most striking features of the debate has been its urbanity, and how this urbanity has proceeded virtually without comment” (Phillips, 2002, s. 284)

Det kommer troligtvis som en överraskning, även för den som är relativt beläst på gentrifieringslitteraturen, att det redan 1980 observerats och diskuterats en förändringsprocess i Storbritannien som kallades landsbygdsgentrifiering (eng. rural gentrification) (Lees m.fl., 2008). Martin Phillips påpekar denna gentrifieringslitteraturens urbana slagsida i det inledande citatet ovan. Som Darling ser det, vilket också har resonans i Clarks syn på gentrifieringsbegreppets kaotiska karaktär (se avsnitt 2.3), har detta mer med akademisk tradition att göra än företeelsen själv. Darling menar nämligen att ”urban and rural scholars tend largely to keep to their own epistemological pumpkin patches, comfortably sequestered in the midst of their respective canons, despite the myriad ontological ties which bind such landscapes together” (Darling, 2004, s. 1015). Forskning på gentrifiering i mer lantliga miljöer har dock inte avstannat sedan den först gavs styrfart. Litteraturen kan, enligt Darling (ibid, ss. 1016), schematiskt sammanfattas på följande sätt:

1. Förändringar i den socioekonomiska kompositionen av den brittiska landsbygden, där högre inkomstgruppers ”invasion” av dessa miljöer, ofta förstått som motiverat av idén om den lantliga idyllen, trängt bort lägre tidigare bofasta inkomstgrupper.
2. Förändringar i landsbygdens politiska ekonomi (the rural capital accumulation process), på så sätt att industriell och agrar produktion givit vika för ett tjänsteorienterat (post-productivist) lantligt landskap.

3. Förändringar i den brittiska landsbygdens bostadsbestånd, inkluderat markägostrukturer, bostadspolitik och planering samt själva materiella beskaflenheten på bostadsbeståndet.

Det finns påtagliga paralleller här, med reservation för att förenklingen döljer nyansrikedomen, till de tidigare framlagda urbanteoretiska ingångarna på ämnet. I korthet, punkt 1 påminner om konsumtionssidans intresse för gruppen gentrifierare (t.ex. en ny medelklass) och deras flyttmotiv (t.ex. jakten på en lantlig idyll); punkt 2 har likheter med produktionssidans fokus på kapitalackumulation och cykliska förlopp av desinvestering och återinvesteringar i den byggda miljön; punkt 3 belyser bl.a. politiken och planeringsinstitutionernas inblandning i gentrifieringsprocessen. Det finns anledning att uppehålla sig något vid denna landsbygdens gentrifieringsforskning.

Det kan givetvis vara på sin plats att kort nämna anledningen till att svensk gentrifieringslitteratur inte åberopas i detta sammanhang. En enkel anledning är att den svenska gentrifieringsforskningen är försvinnande sparsam med utblickar till landsbygdsområden. Nämnas kan Clark m.fl. undersökning av gentrifieringsprocesser i Södra skärgården, Göteborg (Clark m.fl., 2007). Här finns en uttalad ambition att rikta svensk gentrifieringsforskning bort från städernas bostadsområden, som ett undantag som bekräftar regeln. Att t.ex. svenska kustsamhällen genomgått förändringsprocesser, med gentrifieringens kännetecken, är dock varken en ny eller utforskad företeelse (e.g. Svensson, 1980; Ek, 1980; Gustavsson, 1981). Anledningen till att denna uppsats hämtar teoretisk inspiration från annat håll är att nyssnämnda studier inte nyttjat ett uttalat gentrifieringsperspektiv.

4.3.1 Den lantliga idyllen och den nya medelklassen

Forskning på gentrifiering av landsbygden har ofta utgått från att representationen av en lantlig idyll, i föreställningsvärlden hos gentrifieringens konsumenter såväl som hos dess primära producenter (mäklare, fastighetsutvecklare, media, lokalpolitiska organ), gett en ingång på förståelsen av processens utbredning. I en amerikansk kontext är forskarsamhället, hävdar

Nelson & Nelson, överens om att en föreställd lantlig idyll utgör en central dragningskraft för inflyttande högre inkomstgrupper (Nelson & Nelson, 2010). I en brittisk kontext har Phillips, med referens till bl.a. Little (1987), påvisat likartade motivbilder hos inflyttande högre inkomstgrupper (Phillips, 1993). Darren Smith & Debbie Phillips vittnar om liknande tendenser i sin översikt över litteraturen och konstaterar följande: "There is [...] little doubt that rural areas have proved very alluring for the new middle class" (Smith & Phillips, 2001, s. 458).

Det finns givetvis ingen enhetlig representation av den lantliga idyllen, den skiljer sig åt mellan sociala grupper och tids- och rumsliga sammanhang. Om vi ändå ska försöka sammanfatta den lantliga idyllen så kan den förstås som en representation av landsbygden sammansatt av värdeladdade ord såsom harmoni, varaktighet, säkerhet och hälsosam miljö (Short, 2006; Stenbacka, 2001). Inte sällan är denna föreställning om den lantliga idyllen kompensatoriskt kopplade till värdeladdade motsatsord härstammande ur förorts- och/eller storstadsmiljöer. Den lantliga idyllen ses ofta som botemedlet mot stadens alla sjukdomar, sociala problem och disharmonier. På sådant sätt är den lantliga idyllen i mångt och mycket ett symptom på urbaniseringen (Bell, 2006). Phillips har även visat hur den lantliga idyllen kontrasterats mot förortslivets föreställda konformitet och att det följaktligen underblåst en utflyttning från den senare till den förra miljön (Phillips, 2002). Här har resonemang som förts inom den urbanteoretiska gentrifieringsforskningen genklang i mer lantliga miljöer (se avsnitt 4.2.3). Sammantaget, ett av den nya medelklassen avståndstagande från förortslivet leder till en å ena sidan återerövring av innerstäderna, en å andra sidan annektering av landsbygden genom föreställningen om densamma som en lantlig idyll. En sådan förändring i preferenser för landsbygdsboendet har ansetts belysande för att förstå gentrifiering bortom staden.

5. Analys – att identifiera och söka förklaringar till gentrifieringsprocesser i fallet Brantevik

Branteviks historia är onekligen omväxlande. Den är både generell och speciell. Att sätta Brantevik i relation till landsbygdens ändrade roll i allmänhet, ortens utveckling från kustby för fiske och sjöfart till semesterortsvarianten i synnerhet, är en uppgift som jag låter inleda analysdelen med. Att försöka förstå gentrifieringsprocesser i det valda fallet är svårt om endast det som i nuläget existerar också är det som behandlas. Gentrifieringsprocesser måste ses som sammankopplade med allt som pågår runt omkring dem, i det förflutna såväl som i nuet och med det som komma skall. Mot bakgrund av en samhällelig kontext och särskilt några ”stora” förändringar däri skärskådas sedan, i en djupdykning i de sju utvalda kvarteren i Brantevik, gentrifieringsprocessens definierade kärnelement.

Avslutningsvis finns det anledning att återkomma till landsbygdens förändringsprocesser i stort samt ett mer teoretiskt resonemang, för att bilda sig en uppfattning om hur det kommer sig att kvarter efter kvarter genomgått en gentrifieringsprocess. Följaktligen ger jag i denna uppsatsens huvuddel möjliga svar på om, på vilket sätt och varför gentrifiering bortom staden äger rum.

5.1.2 Om landsbygdens ändrade roll

Det må vara ett vanskligt företag att svepande redogöra för landsbygdens ändrade roll i modern tid. Det förefaller ändock troligt att generaliserande begrepp som tilltagande urbanisering och flykten från landsbygden varit betydande för stora delar av landsbygdens föränderliga karaktär, åtminstone under större delar av 1900-talet, inom såväl som utom Sverige. Förändringar på en rad områden, såsom teknik, politik, ekonomi och ideologi, hänger samman med ett kraftigt minskat sysselsättningsbehov inom traditionella näringar på landsbygden (jordbruk, skogsbruk, fisket osv.) och därav följande befolkningsförändringar (Forsberg, 1994; Isacson, 2007). Den strukturomvandling som inneburit att traditionella näringar upplevt kraftiga sysselsättningsminskningar samtidigt som arbetsstyrkan i offentlig och privat tjänstesektor kraftigt ökat är inom den akademiska världen en kår företeelse

med många namn. Utan att gå in närmare på debatten om den ena eller den andra etiketten för denna strukturomvandling vill jag kort göra nedslag i några sätt att se på ovannämnt händelseförlopp. Det handlar i allt väsentligt om en stegvis omställning från en landsbygd kännetecknat som ett produktionsrum till en landsbygd vars sociala och rumsliga former mer och mer organiseras efter konsumtion, upplevelse och rekreation. Detta har vidare bäring på Branteviks historia.

5.1.3 Den post-produktiva landsbygden

Bruket av landsbygden efter rekreationsändamål snarare än produktionsändamål är ingalunda en helt ny företeelse. På 1700-talet drack aristokratin brunn på kurorter; under 1800-talet påbörjades ett begynnande badortsliv bland högborgligheten; välfärdssamhället förknippas med sin typ av friluftsliv såsom stadsbarn på kollo, söndagsutflykter och sportstugerörelsen (Svensson, 2013). Det är möjligtvis en fråga om gradskillnad snarare än artskillnad när landsbygdens ändrade roll närmare vår tid diskuteras. Den tidigare nämnda strukturomvandlingen har accentuerat landsbygdens attraktivitet för andra ekonomiska verksamheter. Att för landsbygden traditionella näringsgrenar tappat mark på bekostnad av andra ekonomiska verksamheter har, enligt vissa, medfört att benämningen post-produktiv landsbygd (eng. post-productivist countryside) bättre stämmer överens med förhållanden i allt fler lantliga kontexter. Viktigt att hålla i minnet är att processen är komplex och motstridig och producerar olika lantliga platser, vid olika tidpunkter. På en abstrakt nivå, om vi följer Phillips redogörelse, handlar förändringsprocessen om en värdeminskning på mark och bebyggelse med hänsyn till olika former av jordbruk, skogsbruk, fiske och andra traditionella näringar, parallellt med en värdering åter av samma mark och bebyggelse med hänsyn till andra mer konsumtionsorienterade ekonomiska verksamheter såsom besöksnäringen och landsbygdsboende. I åtminstone en brittisk kontext har det kanske tydligaste exemplet på detta varit den ökade mängden funktionsomvandlade lador (*barn conversion*), från att tidigare äga en funktion i lantbrukets produktionsprocess till att omvandlas till bostad, kreativt arbetsrum

eller dylikt. Vanligt är även att andra tidigare lantbruksfastigheter ändrat ändamål, med nyvunnet syfte att tillfredsställa rekreation, turism och annan affärsverksamhet (Phillips, 2005).

Tätt sammanflätat med denna omvandlingsprocess är en social och kulturell omvandling av vad landsbygden är och kan vara. För som Antonio Gramsci insiktsfullt påpekade: "The new methods of work are inseparable from a specific mode of living and of thinking and feeling life. One cannot have success in one field without tangible results in the other." (Gramsci, 1971, s. 302). I en brittisk kontext har bl.a. Terry Marsden m.fl. sökt utveckla fyra idealtypiska landsbygder i det post-produktiva sammanhanget. Schematiskt kan de sammanfattas på följande sätt (Marsden, 1998):

1. *Den konserverande landsbygden (the preserved countryside):*

lättillgängliga och attraktiva områden som utmärkas av en stor inflyttning av högre socioekonomiska grupper. Denna inflyttargrups närvaro märks av genom en stark bevarandeattityd, ofta kopplat till en föreställning om en lantlig idyll, samt genom en efterfråga på ekonomiska verksamheter relaterat till rekreation och avkoppling. Utvecklingen av landsbygdens traditionella näringar ses som hindrade av denna platsens nya roll.

2. *Den omtvistade landsbygden (the contested countryside):* områden utanför pendlingsstråk och med mindre attraktiva lägen. Här dominerar fortfarande de traditionella näringarnas aktörer och intressen, såsom lantbrukare och lantbrukets utvecklingsintressen. Den ovannämnda konserverande landsbygden har inte lika stort gehör, då inflyttargrupper är i minoritet och möter större motstånd.

3. *Den paternalistiska landsbygden (the paternalistic countryside):* områden som domineras av storgodsägare, vilka starkt präglar markanvändning och bosättningsmönster. Dessa markägare utövar ofta en traditionell förmyndaraktig roll i området.

4. *Den bidragsberoende landsbygden (the clientelistic countryside):* områden som återfinns i mer avlägsna regioner och som fortfarande domineras av traditionella näringar. Näringslivet är emellertid beroende av statligt stöd för att upprätthållas. Utvecklingen har och kommer förmodligen ske

genom korporativistiska sammanslutningar mellan stat, bönder, markägare och det lokala kapitalet.

Det olika idealtyperna måste tas för vad de är, dvs. förenklingar av en ytterst komplex samhällssituation. Landsbygdens förändrade roll, ett outtömligt ämne som det verkar, är för denna uppsats syfte nog sammanfattat på ovanstående sätt. Dessa ”stora” förändringar av landsbygdens roll är ett historiskt förlopp som, vilket vi ska se längre fram, ger förutsättningar för den fortsatta analysen. Innan själva gentrifieringsprocessen närmare undersöks finns dock anledning att kort återge även det valda fallets förutsättningar, nämligen en kort historia över Brantevik.

5.1.4 Om Brantevik

Brantevik, beläget en halvmil söder om centralorten Simrishamn (Figur 1), omnämns för första gången i husförhörlängderna för Simris socken, 1811. Detta gör Brantevik till Österlens yngsta kustsamhälle. Skildrat i de stora penseldragen vittnar Branteviks historia om en blygsam födelse, då ett embryo till samhälle uppstod genom att flertalet människor utan egen jord, bortrationaliserade under 1800-talets jordreformer och i jakt på försörjning, sökte sig ner till den s.k. "odugliga sanden". Fisket var då den huvudsakliga sysselsättningen. Med tiden kom emellertid fler och fler att sysselsätta sig inom sjöfarten och den senare delen av 1800-talet utgör en blomstrande tid för samhället och dess allt mer sjöfarande folk. Under en tid hade Brantevik östersjökustens största segelfartygsflotta. Vad Branteviks sjöfart anbelangar var

dock högkonjunkturen definitivt förbi efter första världskrigets slut (Berntsson & Thavenius, 2008).

Brantevik står inte immun mot krisår, moderniseringar och omställningar som kännetecknar tiden fram till krigsslutet 1945. Att en större andel industriarbetare gör sitt intåg i tätortens näringslivsstruktur utgör ett tecken på att förändringens vindar även nådde Brantevik. Troligt är dock att Branteviks identitet som fiske- och sjöfartssamhälle sällan ifrågasattes vid denna tid. Fisket och sjöfarten sysselsatte nämligen fortfarande majoriteten av de yrkesaktiva (Ibid.). Fog för att omförhandla den tidigare mer självklara identiteten gavs däremot under efterkrigstidens s.k. rekordår. Några av de avgörande och med varandra parallella förändringsprocesser som för oss närmar Branteviks nutidshistoria är: Avfolkning, främst genom dränering på unga; nedgång i yrkeskåren fiskare och fortsatta modernisering av näringsgrenen; en tynande tillvaro för sjöfarten på Österlen; växande städer med större utbud av arbetsmöjligheter, på bekostnad av mindre tätorter och glesbygden (Ibid.). Diagram 1 visar på förändringar i Branteviks befolkningsstruktur avseende andel av befolkningen efter tre åldersgrupper. Iögonfallande är att andelen äldre och yngre divergerar märkbart sedan början av 1990-talet, på sådant sätt att andelen äldre kraftigt ökat samtidigt som andelen yngre kraftigt minskat.

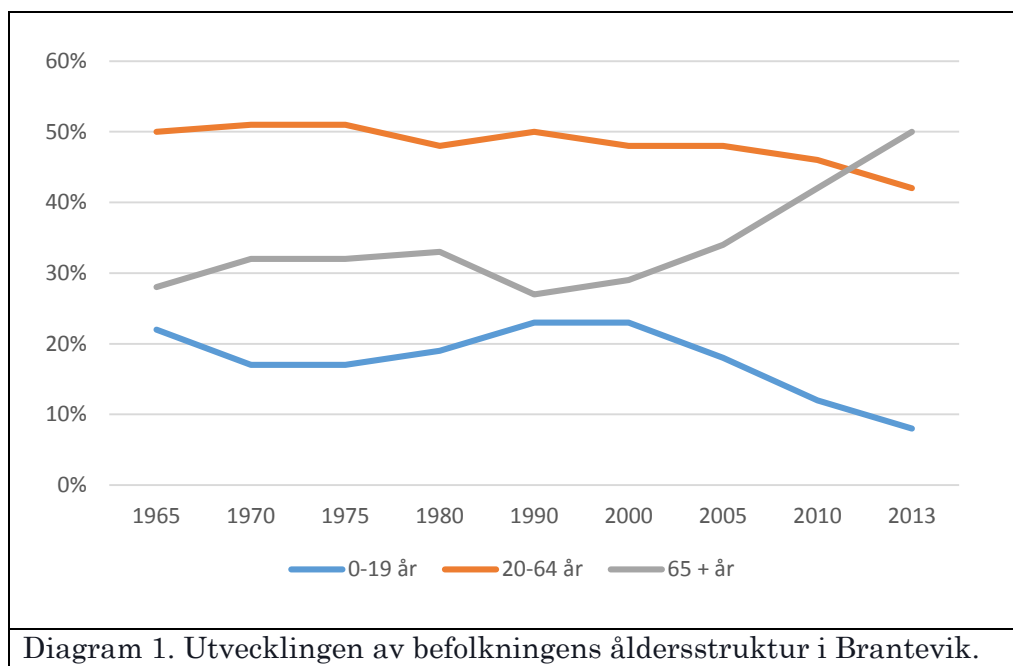
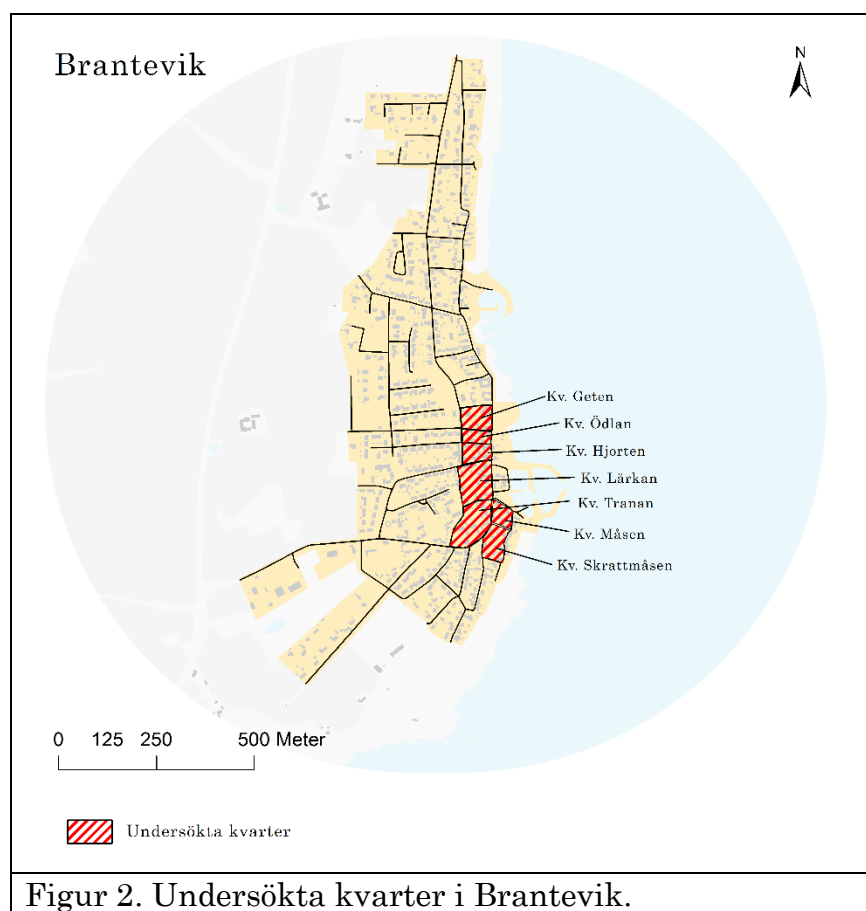

Diagram 1. Utvecklingen av befolkningens åldersstruktur i Brantevik.

I stora drag är historieskrivningen tillsammans med förändringar i åldersstrukturen ingalunda något unikt för Brantevik. Liknande berättelser finns från en mängd svenska kustsamhällen. Sven Eks etnologiska sammanställning av Borstahusens uppgång och fall vittnar om en liknande utveckling. Det gamla fiskeläget utanför Landskrona gick från ett, under andra halvan av 1900-talet och framåt, "barnrikt och växtkraftigt samhälle till en sovförort till Landskrona", där hushållen successivt blev mindre och äldre (Ek, 1980, s. 39). Anders Gustavssons upptäcktsfärd i kulturmöten och motsättningar mellan bofasta och sommargäster vid Bohuskusten tecknar en likartad utveckling av kustsamhällena där (Gustavsson, 1981).

Sammantaget synes Branteviks nutida identitet mer förhandlingsbar. Det är ett förhållande som troligtvis har genklang i många andra svenska kustsamhällen. Storheter som tampas om plats i nutidshistorien är, för att nämna några, det småskaliga kustnära fisket, turism och ökad besöksnäring, åretruntboende och sommargäster, sovande idyll och levande småföretagande året runt. Om det går att förstå denna översiktliga utveckling som delvis sammanflätat med en gentrifieringsprocess är vad nästföljande avsnitt ämnar undersöka.

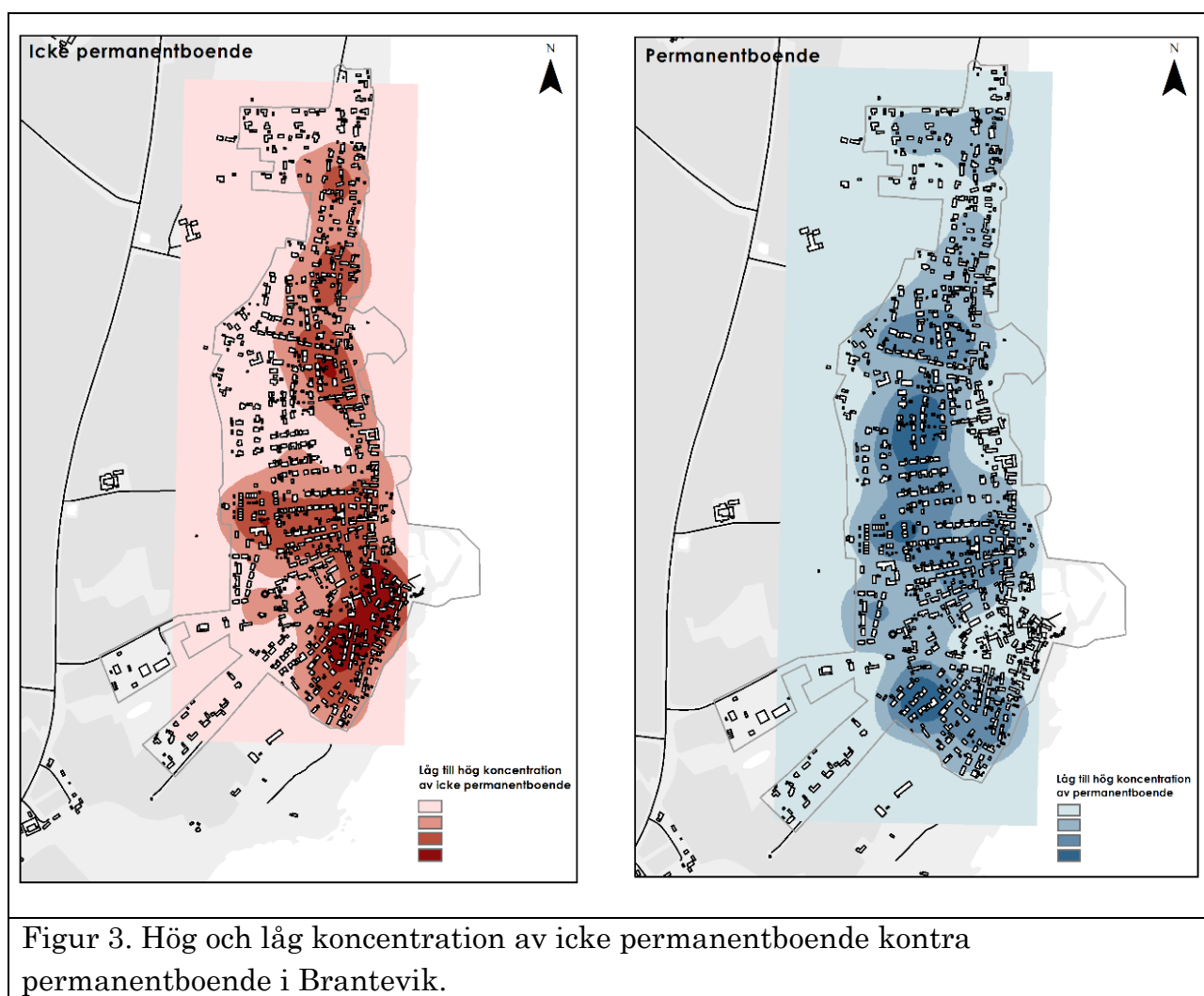
5.2 Djupdykning i sju av Branteviks kvarter

Mot bakgrund av utvecklingen på landsbygden i allmänhet, svenska kustsamhällen och Branteviks historia i synnerhet, förefaller en mer ingående analys av utvalda kvarter i Brantevik vara på sin plats (Figur 2). Med utgångspunkt i gentrifieringsprocessens kärnelement, dvs. en förändringsprocess som ”innebär att sammansättningen hos en grupp markanvändare förändras så att den nya gruppen får högre socioekonomisk ställning än den tidigare, samtidigt som den byggda miljön också förändras genom nya investeringar i fast egendom” (Clark, s. 39), ser jag först på den socioekonomiska tillhörigheten hos de sju kvarterens inflyttare. För att undersöka vidare om den byggda miljön förändrats genom nya investeringar följer därpå en redogörelse för sökta bygglov i kvarteren. Jag presenterar även ett försök till att blottlägga en direkt eller indirekt bortträngning av lägre socioekonomiska grupper, som en möjlig konsekvens av gentrifieringens förlopp i Brantevik.

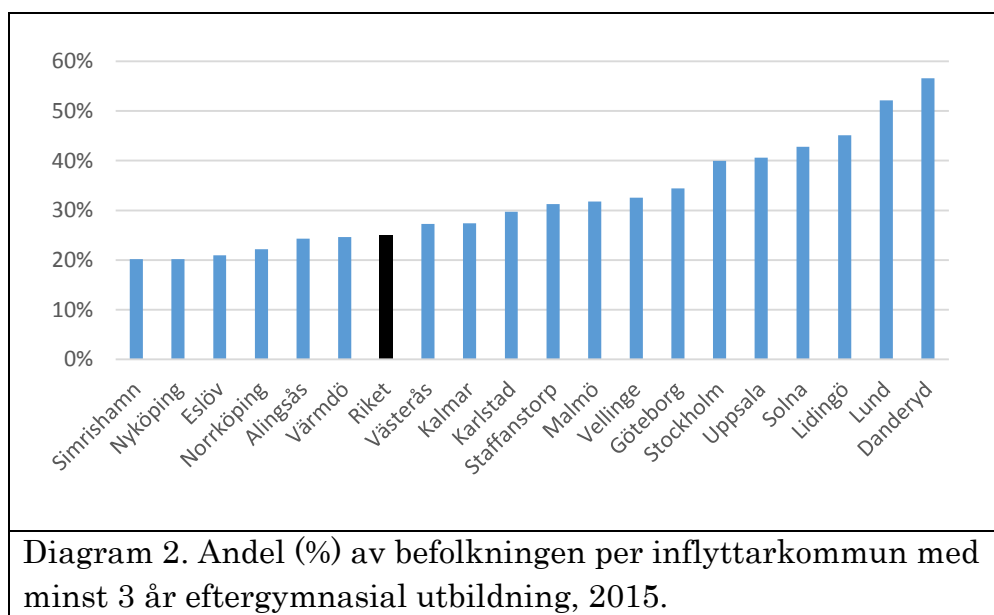
5.2.1 Inflyttarnas socioekonomiska karakteristik – en förändrad klassammansättning i det kustnära läget

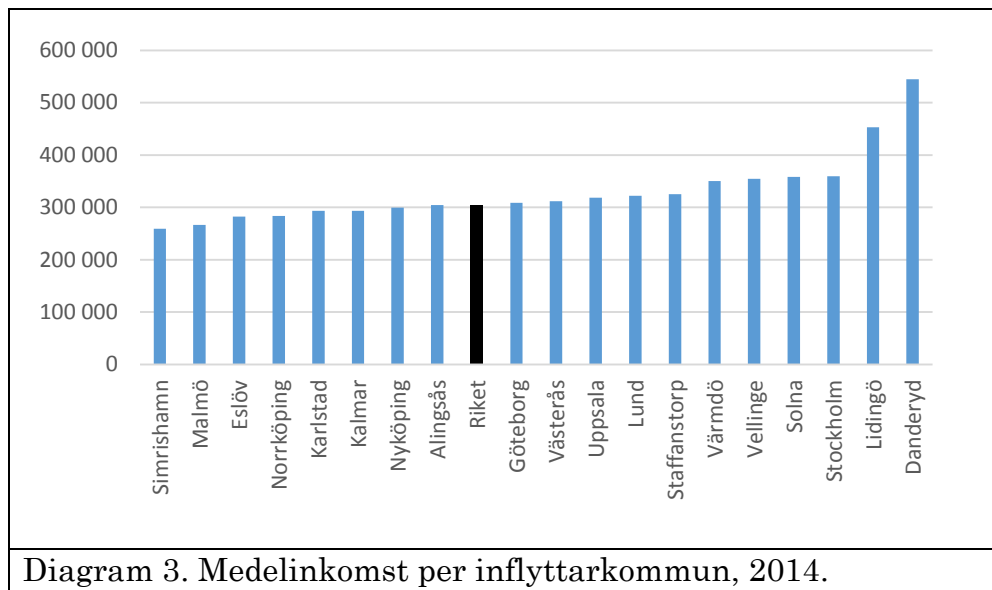
En initial iakttagelse över ägarbyten på fastigheter inom utvalda kvarter ger vid handen att över 90 % av beståndet ägs eller har ägts av en inflyttare (Bilaga 1 & 2, ss. 71-72). Av intresse är givetvis vid vilken tid denna våg av ägarbyten ägt rumt samt på vilket sätt inflyttarna disponerar sina fastigheter. I bilagan ger figurerna över ägarbyten en fingervisning om den första punkten (Ibid.). På den senare punkten kan generellt konstateras att andelen fritidshusägare är särskilt dominerande i de sju utvalda kvarteren (Figur 3).

Det finns anledning att återkomma till dessa tendenser. Den förestående uppgiften är emellertid att söka ringa in inflyttarnas socioekonomiska karakteristika. Det är av primärt intresse eftersom det ger svar på om gruppen markanvändare i kvarteren förändrats på sådant sätt att den nya gruppen har högre socioekonomisk ställning än den tidigare. Ett sätt att närma sig ett svar på detta spørgsmål är att lokalisera inflyttarnas utdelningsadresser (registrerat i fastighetsregistret och bygglovsansökningar) och undersöka utbildnings- och inkomstnivå i området vari utdelningsadressen återfinns, i olika geografiska skalor.

Härvidlag framkommer, i en första kommunvis jämförelse, att inflyttarnas hemkommuner är mer snarare än mindre högutbildade än rikssnittet (Diagram 2) Medelinkomster per inflyttarkommun uppvisar ingen liknande slagsida åt den ena eller andra ytterligheten. Inflyttarnas hemkommuner fördelar sig mer jämnt på vardera sidan om rikssnittet (Diagram 3).

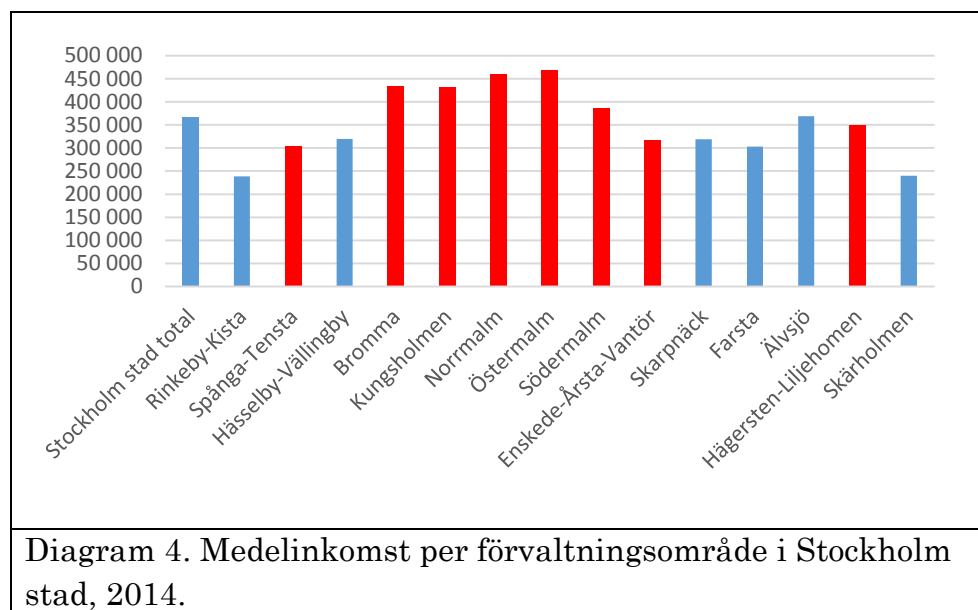
En aggregerad kommunnivå är givetvis ett trubbigt mått för att närma sig en socioekonomisk karakteristik på ifrågavarande inflyttare. Skillnader, mer eller mindre dramatiska, mellan olika geografiska delområden inom kommuner kan förväntas. Vad som däremot förefaller rimligt att anta redan vid det här skedet är att de två inflyttarkommunerna som placerar sig betydligt över rikssnittet såväl som i toppen gällande utbildnings- och inkomstnivå, nämligen Danderyd och Lidingö kommun, härbärgerar en inflyttare med hög socioekonomisk ställning vardera.

För att vidare låta socioekonomisk ställning på fler inflyttare ta fastare form kan statistik med högre upplösning konsulteras. Att ett större antal av inflyttarna har rötter i större städer samt att det för syftet finns tillgänglig statistik med högre upplösning därifrån föranleder ett urval av inflyttare från Stockholm, Malmö, Göteborg och Lund. Ett sådant urval nyanserar den inledande kommunvisa jämförelsen samt ger en mer trovärdig bild av inflyttarna som grupp, på sådant sätt att mer än hälften av dem behandlas (28 av 48 totalt).

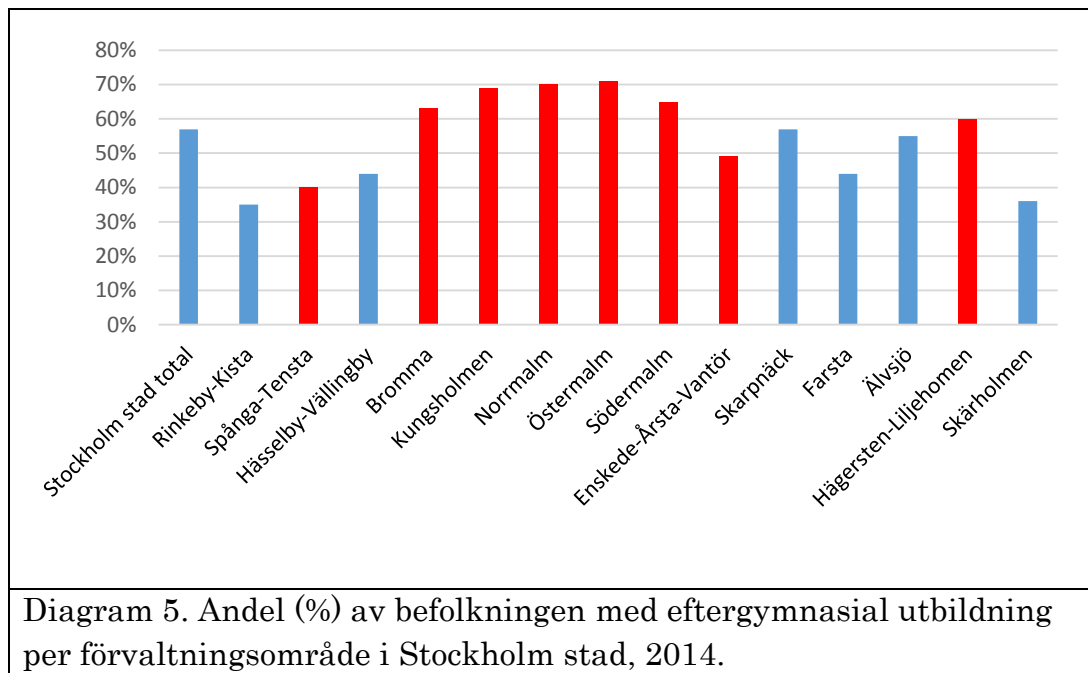
5.2.2 Inflyttare från Stockholm

Av fjorton inflyttare från Stockholm stad kommer tio stycken från innerstaden (Östermalm, Norrmalm, Kungsholmen respektive Södermalm). Resterande fyra inflyttare kommer från förvaltningsområdena Hägersten-Liljeholmen, Enskede-Årsta-Vantör, Bromma och Spånga-Tensta. En jämförelse förvaltningsområdena emellan visar på att samtliga innerstadsområden ligger över kommunsnittet i

fråga om medelinkomst (Diagram 4). Inflyttaren från Bromma kvalificerar även in i denna kategori.

Inflyttarna från Hägersten-Liljeholmen, Enskede-Årsta-Vantör och Spånga-Tensta ligger under kommunsnittet. Det finns, som tidigare sagt, anledning att se på geografiska skillnader även inom förvaltningsområdena. Härvidlag framkommer att inflyttarna från Gröndal (Hägersten-Liljeholmen), Gamla Enskede (Enskede-Årsta-Vantör) och Flysta (Spånga-Tensta) tillhör högre medelinkomstnivåer i sina respektive förvaltningsområden. Nämnvärt är att Flysta (Spånga-Tensta) överstiger kommunssnittet (Stockholm stad, 2014). Sammantaget, med undantag för Spånga-Tensta, vilket dock utgår om vi ser på delområdet Flysta, har alla inflyttare från Stockholm stad en högre medelinkomst än rikssnittet på 305 260 kr, samma år (Diagram 3). Ifråga om utbildningsnivå, här bedömt efter andelen av befolkningen med eftergymnasial utbildning, följer förvaltningsområdena ett liknande mönster som medelinkomstvariabeln (Diagram 5).

Nämnvärt är att Hägersten-Liljeholmen placerar sig över kommunsnittet, till skillnad från uppgifter om medelinkomstnivåer. Väljer vi att återigen skärskåda delområdena Gamla Enskede (Enskede-Årsta-Vantör) och Flysta (Spånga-Tensta), för att likt tidigare bilda sig en mer korrekt uppfattning om de geografiska skillnaderna inom ett förvaltningsområde, framgår att den förra överstiger snittet för sitt förvaltningsområde medan den senare även överstiger kommunsnittet (Stockholm stad, 2014). År 2014 var andelen av befolkningen i riket med eftergymnasial utbildning, kortare än 3 år ink. 3 år eller längre, 39,8% (SCB, 2015). Sammantaget, även i avseendet högre utbildning visar inflyttarna från Stockholm stad en entydig bild av att placera sig över rikssnittet.

5.2.3 Inflyttare från Malmö

Sex stycken inflyttare kommer från Malmö. Som tidigare kunnat observeras har Malmö näst lägst medelinkomst av samtliga inflyttarkommuner (Diagram 3). I likhet med inflyttarna från Stockholm stad förefaller det rimligt att även i Malmös fall nyansera utläggningen något. Omfattande redogörelser för att en bedömning på kommunnivå är ett trubbigt grepp om man vill förstå den socioekonomiska ställningen hos malmöbor har bl.a. bestyrkts av rapporter och

utredningar från kommissionen för ett socialt hållbart Malmö. En indikation på detta är att medellivslängden mellan områden i staden där den var som högst respektive lägst skiljer sig på 8 år och har så gjort i två decennier (Kommission för ett socialt hållbart Malmö, 2013).

Senast tillgänglig statistik på delområden i Malmö är från år 2013. Härvidlag intar inflyttarna, med undantag från en inflyttare från delområdet Nydala, en annan position i fråga om medelinkomst än vad som kan erhållas på en aggregerad nivå. Diagram 6 visar att fem av sex inflyttare kommer från delområden i Malmö som har högre medelinkomst än kommunsnittet. Liknande mönster framträder om medianinkomsten utgör måttstocken, skillnaderna mellan högsta och lägsta medianinkomst per delområde är bara mindre dramatiska än medelinkomstmåttet (SCB, 2013). Vidare gäller att inflyttarnas delområden, med undantag från inflyttaren från Nydala, överstiger rikets medelinkomst på 296 900 kr, år 2013 (SCB, 2014b).

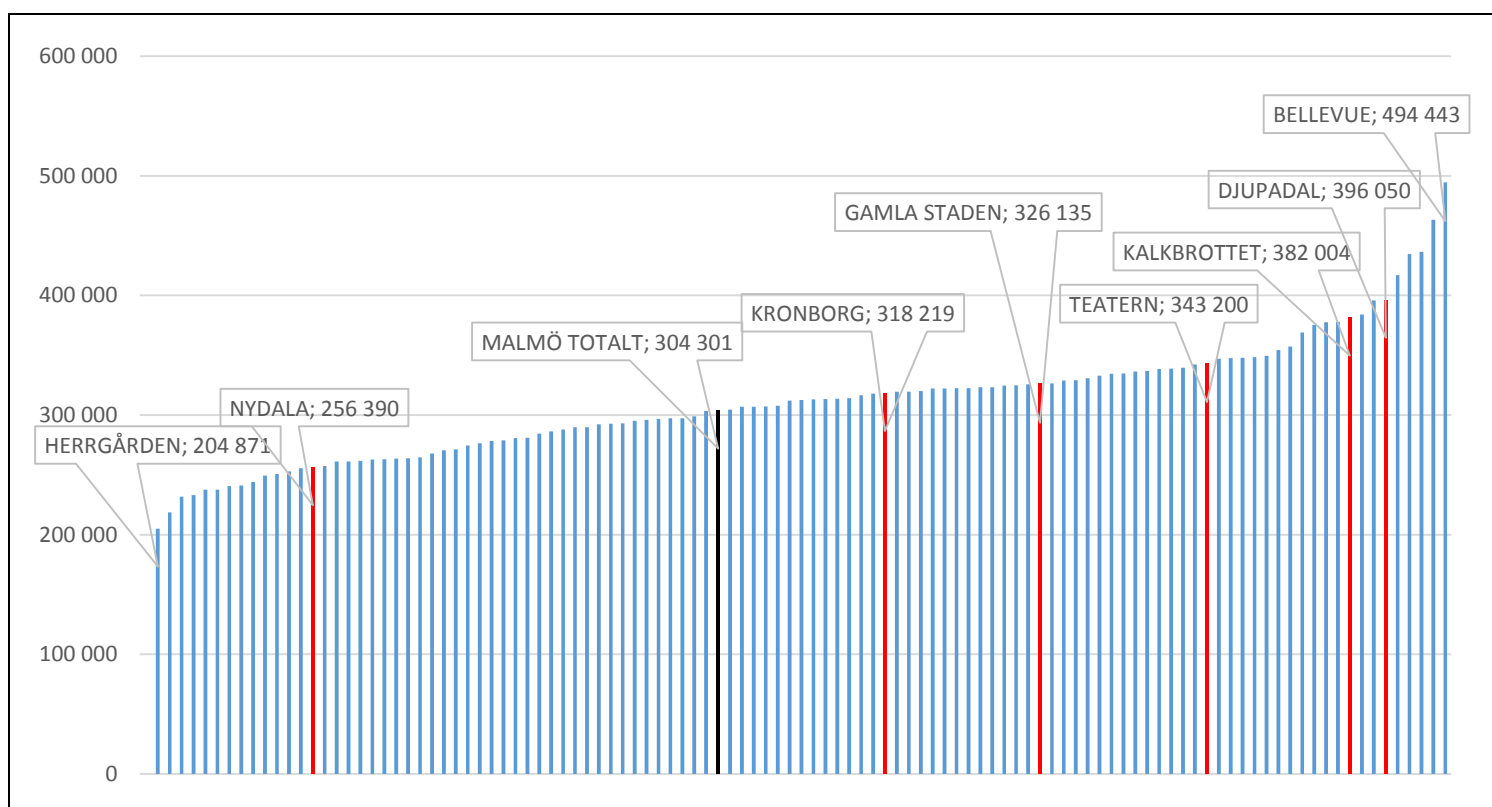
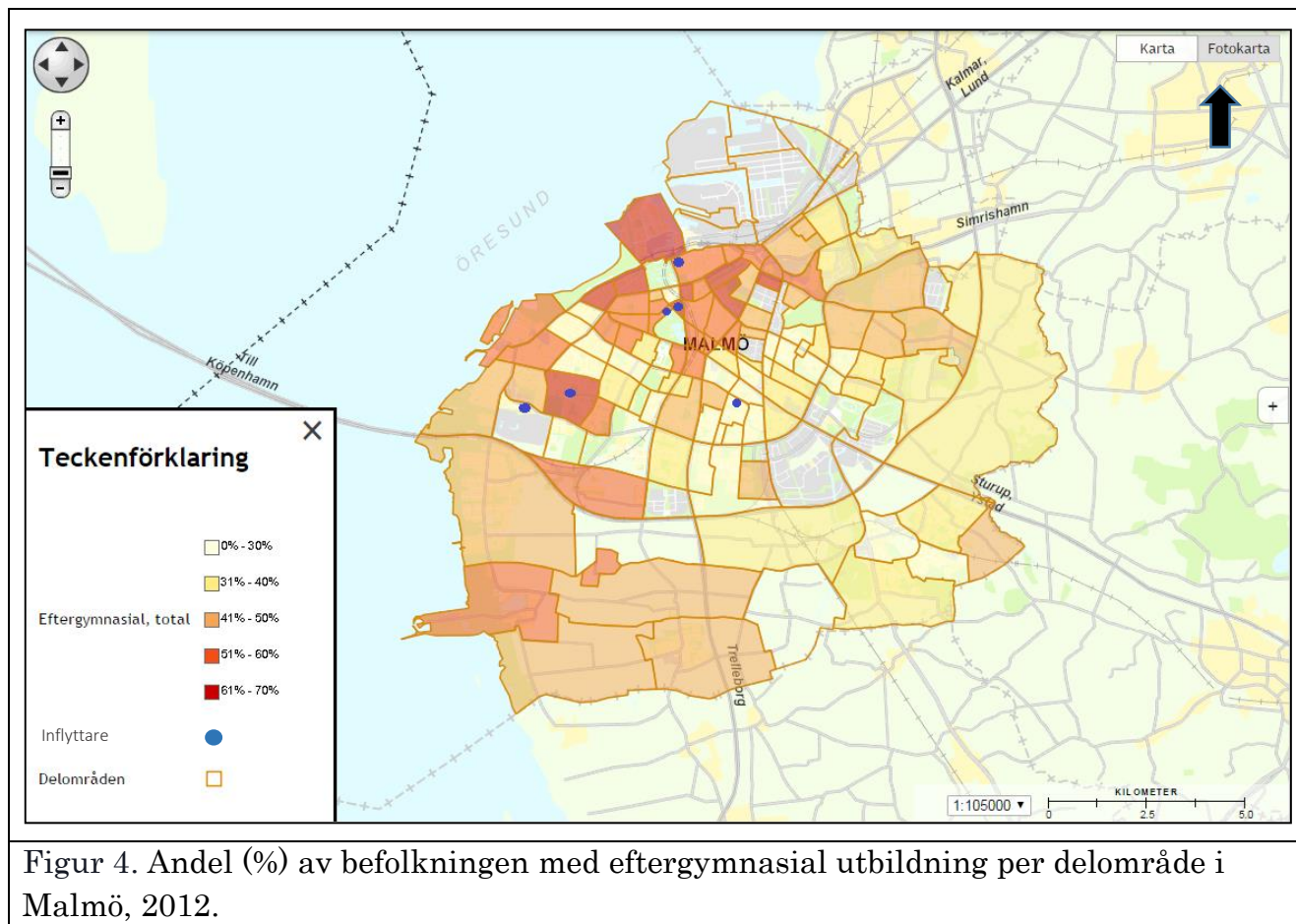

Diagram 6. Medelinkomst per delområde i Malmö stad, 2013.

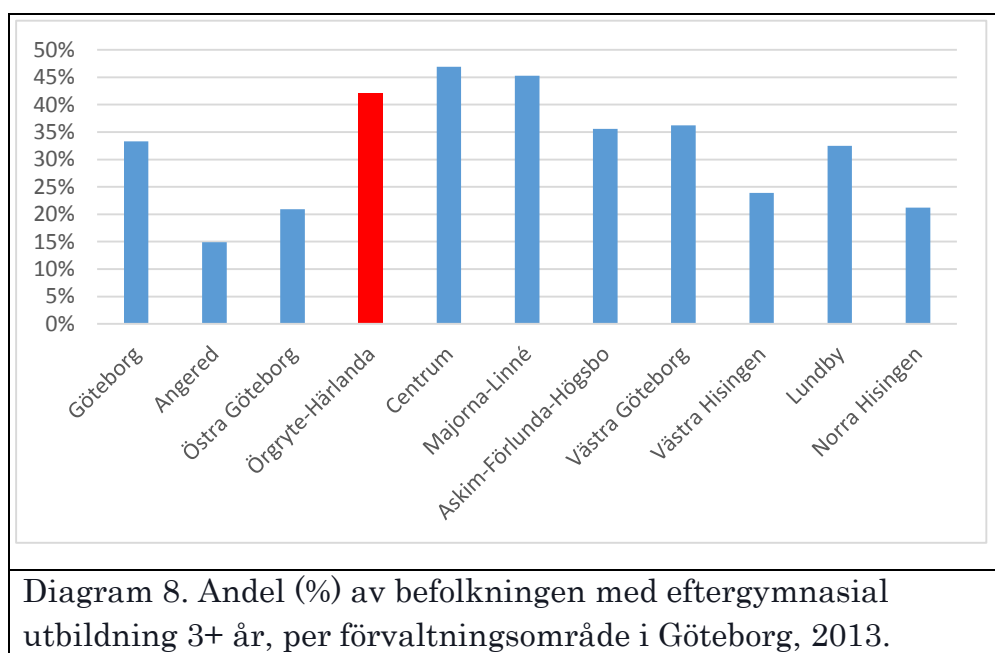
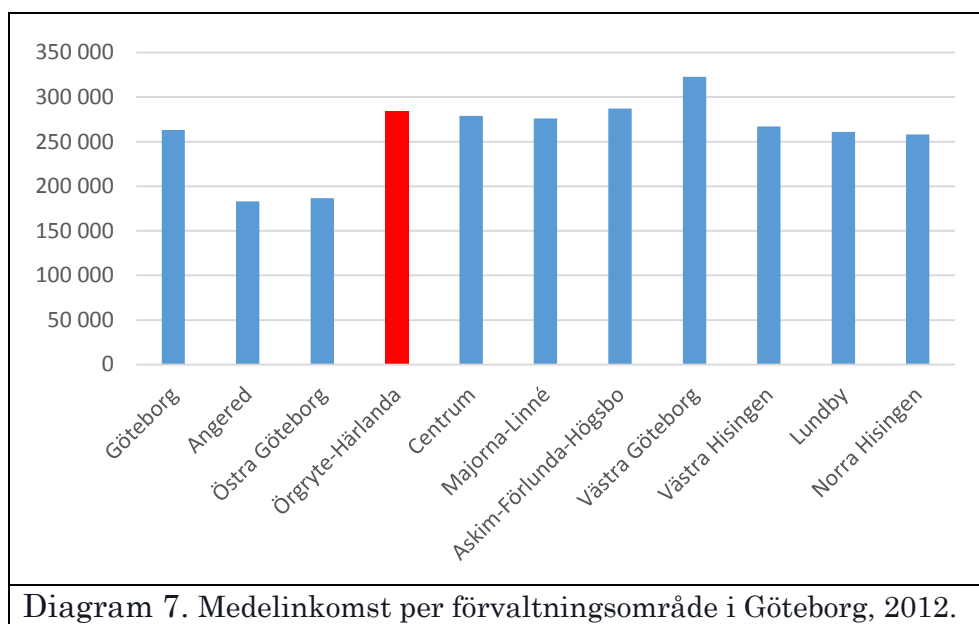
Utbildningsnivån i delområdena samspelar i stort med inkomstnivån, på sådant sätt att fyra av sex delområden befinner sig i de övre klasserna gällande andelen av befolkningen med eftergymnasial utbildning (Figur 4).

Tilläggas ska att uppgifterna för inflyttaren från delområdet Kalkbrottet (blå punkt i västligaste riktning, figur 4) kan vara otillräckliga eftersom bostadsområdet där – livsstilsboendet Victoria Park – är relativt ungt. Två bostadsrättsföreningar färdigställdes år 2009 respektive 2012 och fler är under uppbyggnad (Victoria Park, 2016). Kompletteras uppgifterna i kartbilden med uppgifter från 2014 framgår att andelen av befolkningen med eftergymnasial utbildning i delområdet Kalkbrottet är ca 57 % (SCB, 2013). Detta vidimerar det tidigare sagda, dvs. att inflyttarna från Malmö nättopp uteslutande tillhör en grupp av hög utbildningsnivå i en inomkommunal jämförelse. I likhet med inflyttarna från Stockholm positionerar sig även inflyttarna från Malmö över rikssnittet, där andelen av befolkningen med eftergymnasial utbildning var 39 %, år 2012, och drygt en procentenhet högre år 2014 (SCB, 2015).

5.2.4 Inflyttaren från Göteborg

En inflyttare kommer från förvaltningsområdet Örgryte-Härlanda, Göteborg. Förvaltningsområdet positionerar sig högt i jämförelse med Göteborgs andra förvaltningsområden, såväl avseende medelinkomst som högre utbildningsnivå (Diagram 7 & 8). Förvaltningsområdet överstiger dessutom rikssnittet i både medelinkomst och utbildningsnivå (SCB, 2014b; 2015).

Som bekant får man utgå från att förvaltningsområdet i sig döljer geografiska skillnader. I rapporten *Skillnader i livsvillkor och hälsa i Göteborg* tillhandahåller författarna material på en s.k. mellanområdesnivå, vilket är de geografiska områden som utgör ett förvaltningsområde. Örgryte-Härlanda består av mellanområdena Stora Delsjökroken, Stora Bagaren och Stora Sigfridsplan (Göteborgs stad, 2014). Vår inflyttare kommer från Stora Sigfridsplan. Gällande Stora Sigfridsplans utbildningsnivå visar rapportförfattarna att andelen av befolkningen med en eftergymnasial utbildning 3 år eller längre ligger på 51 %. Det är högsta nivån i kommunen, drygt fyra gånger högre andel än Norra Angered som har den lägsta nivån (Ibid.). Medelinkomst för varje mellanområde urskiljer sig inte i detalj i rapporten men antas kan, grundat på att högre utbildning ”ger färre hälsorisker i arbetslivet, ökade möjligheter till bättre jobb, högre inkomst och mindre ekonomisk utsatthet och stress”, att medelinkomsten inte nämnvärt avviker från de högre nivåerna (Ibid., s. 24).

5.2.5 Inflyttare från Lund

Lunds kommun har, som konstaterats inledningsvis, en högutbildad befolkning samtidigt som medelinkomsterna ligger under rikssnittet. Bilden av höga utbildningsnivåer har även bäring i en regional jämförelse, där andelen av befolkningen med minst 3 år eftergymnasial utbildning är betydligt högre än regionssnittet (Region Skåne, 2016). Av åtta inflyttare från Lunds kommun kommer sju från centralorten, en från Dalby. En närmare redogörelse för stadsdelarna i Lund stad och Dalby tillhandahålls av kommunens *Välfärdsbeskrivning* (Dahl & Ekman, 2008). I ett sammantaget index över välfärdsnivån² i varje stadsdel framkommer att två av inflyttarnas stadsdelar placerar sig över kommungenomsnittet (Tuna och Dalby), en på medelvärde (Möllevången) samt två under medelvärde (Centrala staden och Norra Fäladen) (Ibid.). Enbart inflyttaren från Dalby och Möllevången tillhör en grupp med högre medianinkomst än kommungenomsnittet (Diagram 9). Inflyttarna från

² Välfärdsnivån bestäms per stadsdelen efter indikatorerna utbildningsnivå (eftergymnasial); sysselsättning (förvärvsfrekvens, andel arbetslösa, övriga studier); medianinkomst; valdeltagande; tandhälsa 3-19 år (Dahl & Ekman, 2008).

Centrala staden, Norra Fäladen och Tuna har en lägre medianinkomst än rikssnittet (SCB, 2014b).

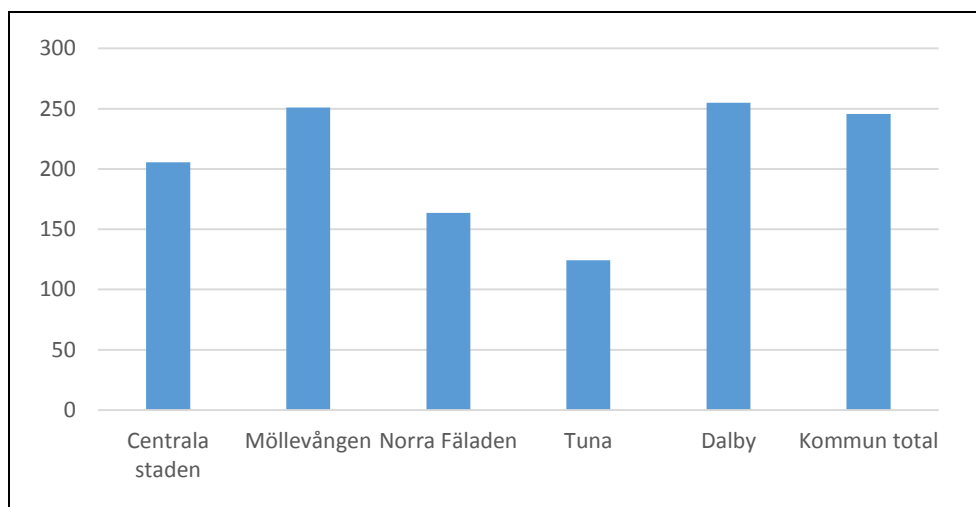

Diagram 9. Medianinkomst i tkr per inflyttarstadsdel i Lund, 2006.

Utbildningsnivån är vidare hög i samtliga av inflyttarnas stadsdelar, med undantag för Dalby (Diagram 10). Samtliga inflyttare tillhör dessutom stadsdelar med högre andel högutbildade än rikssnittet (SCB, 2015).

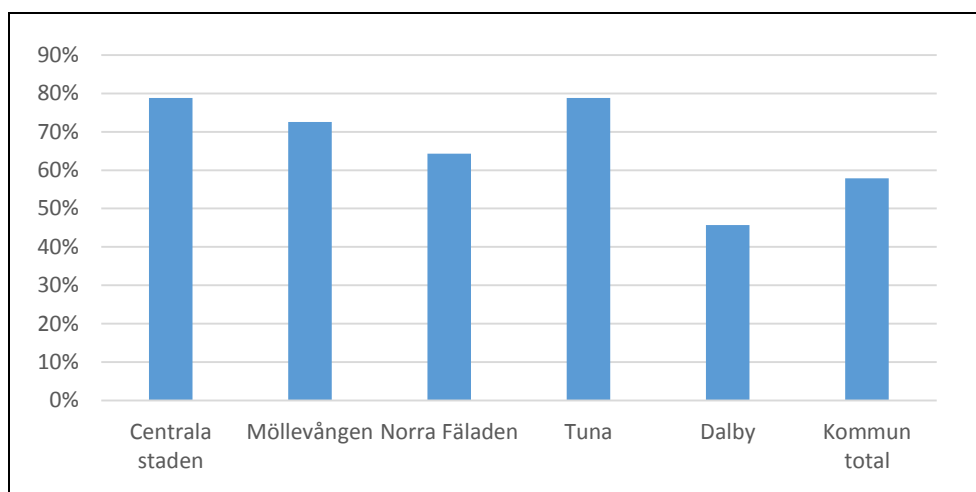

Diagram 10. Andel (%) av befolkningen med eftergymnasial utbildning per inflyttarstadsdel i Lund, 2006.

En viktig reservation i fallet Lund är den höga andelen högskolestuderande i kommunen. Det har nämnvärd effekt på statistiken. I uppgifter om medianinkomst är högskolestuderande registrerade och påverkar stadsdelar där andelen av denna grupp är hög. Detta gör att, som konstateras i en äldre

välfärdsbeskrivning, ”områden där det bor en stor andel [...] högskolestuderande, till exempel Centrum, Tuna, Norra Fäladen, Väster, ses låg medianinkomst” (Dahl & Ekman, 2004, s. 13). Det finns således anledning att tro att medianinkomster i stadsdelarna Centrum, Tuna och Norra Fäladen, varifrån fem av åtta inflyttare kommer, skulle ha varit annorlunda om högskolestuderande exkluderats ur bilden. Då detta inte låter sig göras blir slutsatsen den att inflyttarna från Lund överlag är högutbildade samtidigt som deras medianinkomst är relativt låg.

5.2.6 En första antydning om gentrifiering

Efter en kartläggning av inflyttarnas socioekonomiska ställning framgår att denna är relativt hög. Ett undantag är en del inflyttare från Lund vars utbildningsnivå är hög medan medianinkomsten är låg. Denna avvikelse kan förklaras av att inflyttarnas stadsdelar härbärgerar stor andel högskolestuderande, vilka drar ner medianinkomstnivåerna. Mot bakgrund av den historiska utvecklingen av landsbygden i allmänhet, kustsamhällen som Brantevik i synnerhet, förfaller det vidare rimligt att anta att bofasta i Brantevik i stor utsträckning har lägre socioekonomisk ställning än inflyttarna. Folk- och bostadsräkningens uppgifter om antalet förvärvsarbetande per näringsgren ger stöd för detta antagande, genom att visa på en befolkning i Brantevik där majoriteten är sysselsatt inom jordbruk och fiske samt tillverkningsindustrin, år 1965 – 1975 (SCB, 1965; 1970; 1975). Dylika yrken, får man anta, kräver inte den utbildningsnivå samt genererar inte den inkomstnivå som inflyttarna karakteriseras av. Vad mer är, fiskarfamiljerna i Brantevik levde ett liv i allt annat än materiell överflöd, vilket fiskare Ove Henriksson berättar i en passage om sin uppväxt på fiskeläget (Henriksson, 2008).

En första antydning om gentrifiering av Brantevik, genom att sammansättningen hos en grupp markanvändare förändrats på sådant sätt att den nya gruppen får högre socioekonomisk ställningen än den tidigare, förefaller alltså vara för handen. I vad som följer granskas ytterligare en för gentrifieringsprocessen viktig aspekt, närmare bestämt huruvida belägg finns för att inflyttarna samtidigt förändrat den byggda miljön i de undersökta kvarteren genom nya investeringar i fast egendom.

5.3 Gentrifieringens spår i den byggda miljön

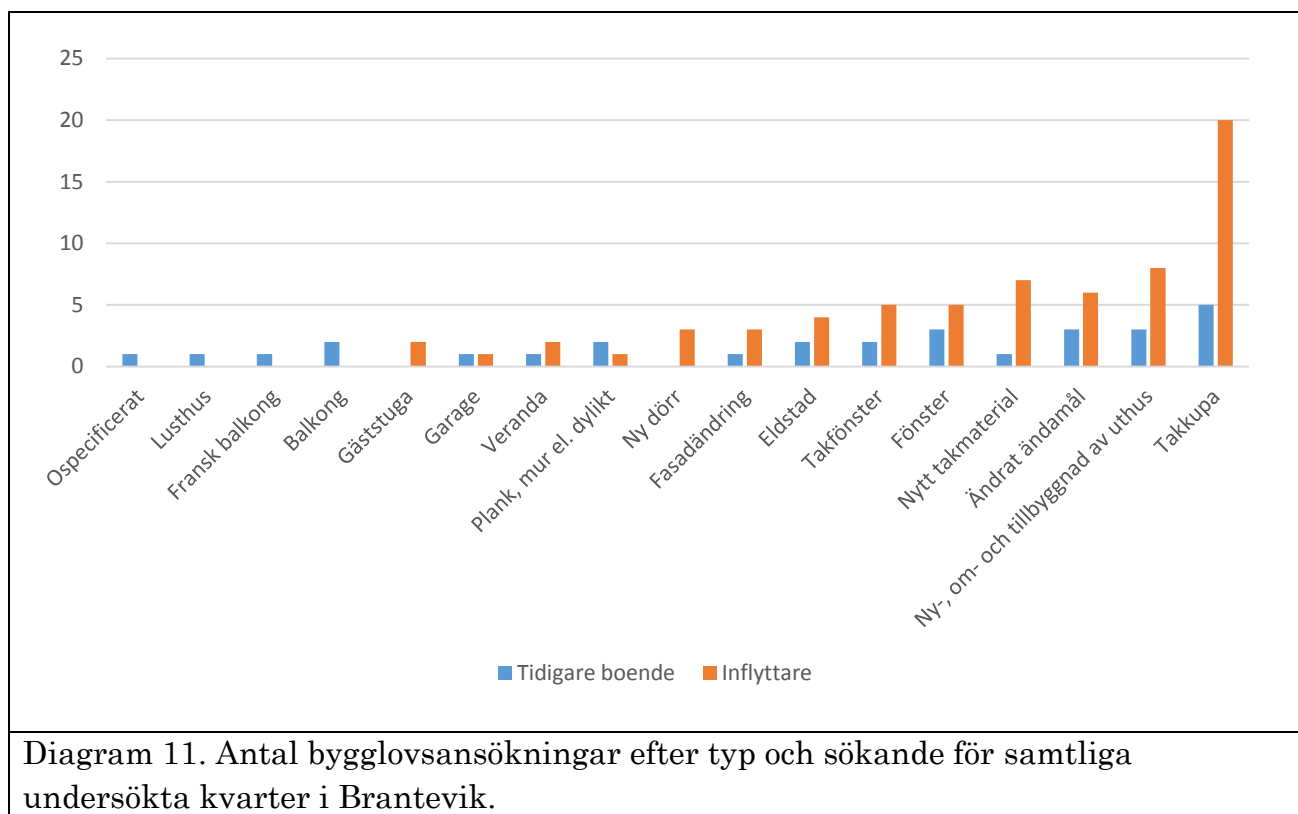
Gentrifieringsforskningen, den urbanteoretiska såväl som den mer åt landsbygden orienterade, har allt sedan forskningsfältets födelse uppfattat gentrifieringens kärnelement som inbegripande nya investeringar i fast egendom. Vid sidan om en befolkningsmässig förändring i socioekonomiskt hänseende, som avhandlats tidigare, är således kännetecknande för gentrifieringsprocesser att de gör spår i den byggda miljön, inte sällan genom att ett nedgånget bostadsbestånd rustas upp. Redan i Glass klassiska definition förekommer följande iakttagelse:

”Shabby, modest mews and cottages [...] have been taken over, [...] and have become elegant, expensive residences. Larger Victorian houses, downgraded in an earlier or recent period [...] have been upgraded once again.” (Glass, 1964, s. 7).

Huvudaktörerna, var och när, kvalitet och kvantitet på investeringarna tar sig givetvis skilda uttryck beroende på kontext. Storskaligheten i gentrifieringen av storstadens bostadsområden, i fråga om typ och storlek av investering såväl som aktörens ställning på bostadsmarknaden, kan inte utan vidare tas för givet i platser längre ner i tätortshierarkin. Med hänvisning till material över arkiverade bygglovsansökningar kan emellertid konstateras att en myckenhet av nya investeringar i den byggda miljön ägt rum, i kvarteren under lupp i Brantevik. Att ett tidsrumsligt samband mellan ägarbyte till inflyttare föreligger med sökt bygglov är även ett faktum. Närmare 70 % av samtliga sökta bygglov har en inflyttare som avsändare (Bygglovsarkivet, 2016). Andelen kan vara större men källorna tillåter bara en definitiv bestämning av inflyttare då dennes utdelningsadress är en annan än fastigheten i Brantevik (Lantmäteriet, 2016) eller så uttryckts i bygglovsansökan (Bygglovsarkivet, 2016). Om tidigare ägare, som ansökt om bygglov för det ena eller det andra, också varit inflyttare går inte att bestyrka utifrån mina källor. Av intresse är däremot att vidare undersöka vad slags nya investeringar som inflyttarna gjort i den byggda miljön och om dessa tillsammans med olika ägarbyten kan förstås som uttryck för olika faser i gentrifieringens förlopp.

5.3.1 Takkupornas tid

I stora delar av Brantevik, särskilt i de centrala delarna, krävs bygglov för annars bygglovsbefriade åtgärder. Detta eftersom stora delar av Brantevik är utpekad som särskild värdefull miljö i historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt (Simrishamn kommun, 2015a; Simrishamn kommun, 2015b). Detta ger ett rikt bygglovsmaterial, vilket kan systematiseras efter olika typer av åtgärder i den byggda miljön. Några inledande slutsatser har redan presenterats. Av intresse är även att bilda sig en uppfattning om vad slags typ av investeringar i den byggda miljön som är mer eller mindre vanliga och om de kan förknippas med en inflyttare eller inte. Diagram 11 visualiserar antal bygglovsansökningar efter typ och sökande.

Härav kan b.l.a. konstateras att inflyttningen till kvarteren tycks inlett en takkupornas tid. Inflyttarnas nya investeringar i den byggda miljön tar sig alltså oftast uttryck genom tillbyggnad av takkuper. En tillbyggd takkupa eller två kan initialt anses vara en relativt modest investering. Denna tolkning bygger dock på att exteriör och interiör förändring av den byggda miljön frånkopplas varandra. Större bäring på tanken om att gentrifiering inbegriper nya investeringar i den

byggda miljö, ofta genom att denna avsevärt rustas upp, ges om tolkningen tar hänsyn till att den exteriöra investeringen hänger samman med en interiör sådana. Härvidlag kan generellt antas att en bygglovsansökan om takkupor och takfönster hänger samman med inredning av vindsvåningen. Ljusinsläppet, som är takkupans/takfönstrets huvudfunktion, är rimligtvis tänkt att göra övervåningen mer beboelig parallellt med en interiör renovering. I många bygglovsansökningar är denna koppling mellan takkupa/takfönster och inredning av vinden uttryckligen framförd. Vanligt i den traditionella sydöstkånska bebyggelsen är att vindsvåningen nyttjades som redskapsutrymme och sällan var inredd för bostadsändamål (Barup & Edström, 1983).

Sammantaget ger således materialet över bygglovsansökningar grund för påståendet att gentrifieringen av Brantevik inte bara inneburit att sammansättningen hos en grupp markanvändare förändrats så att den nya gruppen får högre socioekonomisk ställningen än den tidigare utan att även en mängd nya investeringar i fast egendom följt därpå, där funktionsomvandlingen av vindsvåningen varit den vanligaste. Betraktat som en process sammankopplat med inflyttning av socioekonomiskt högre grupper och deras nya investeringar i fast egendom, ämnar jag avslutningsvis undersöka om tidigare boende i utvalda kvarter kan tolkas som direkt eller indirekt bortträngda. Skulle så vara fallet finns övertygande belegg för att en gentrifiering av Brantevik ägt rum.

5.4 Stigande huspriser och olika typer av bortträngning – gentrifieringens kännbara konsekvenser

En skånelänga med havsutsikt i centrala Brantevik, på 79 m², har i skrivande stund ett utrotningspris på 5,5 milj. kronor (Hemnet, 2016a). Mindre än två mil inåt landet, i inlandsorten Gärsnäs, kan ett hus med nästan den dubbla boytan, 140 m², ropas ut för mindre än halva priset (Hemnet, 2016b). Vad Brantevik anbelangar signalerar detta en bostadsmarknad med höga priser, utom räckhåll för normalinkomsttagare, desto mer så för lägre inkomstgrupper. Höga huspriser i Brantevik kan antas utgöra en trend sedan åtminstone 1990-talet och framåt. Prisförändringen på småhus i Simrishamn kommun, mellan 1994 och 2014, ligger över rikssnittet (Diagram 12).

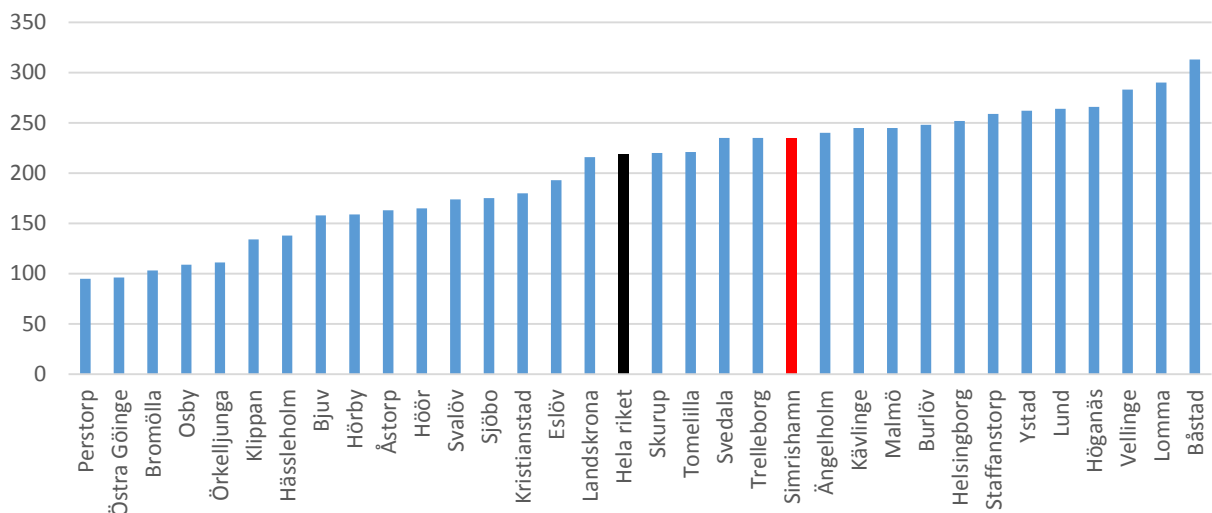

Diagram 12. Prisförändring (%) på småhus år 1994 till 2014, Skåne.

Medelvärde på köpeskillingen, dvs. den totala summa som erläggs för en fastighet vid försäljning, för fritidshus i Simrishamn kommun, en hustyp som dominerar i undersökta kvarter i Brantevik (Figur 3), har sedan början av 1990-talet legat över både medelvärdet i en regional såväl som nationell jämförelse (Diagram 13).

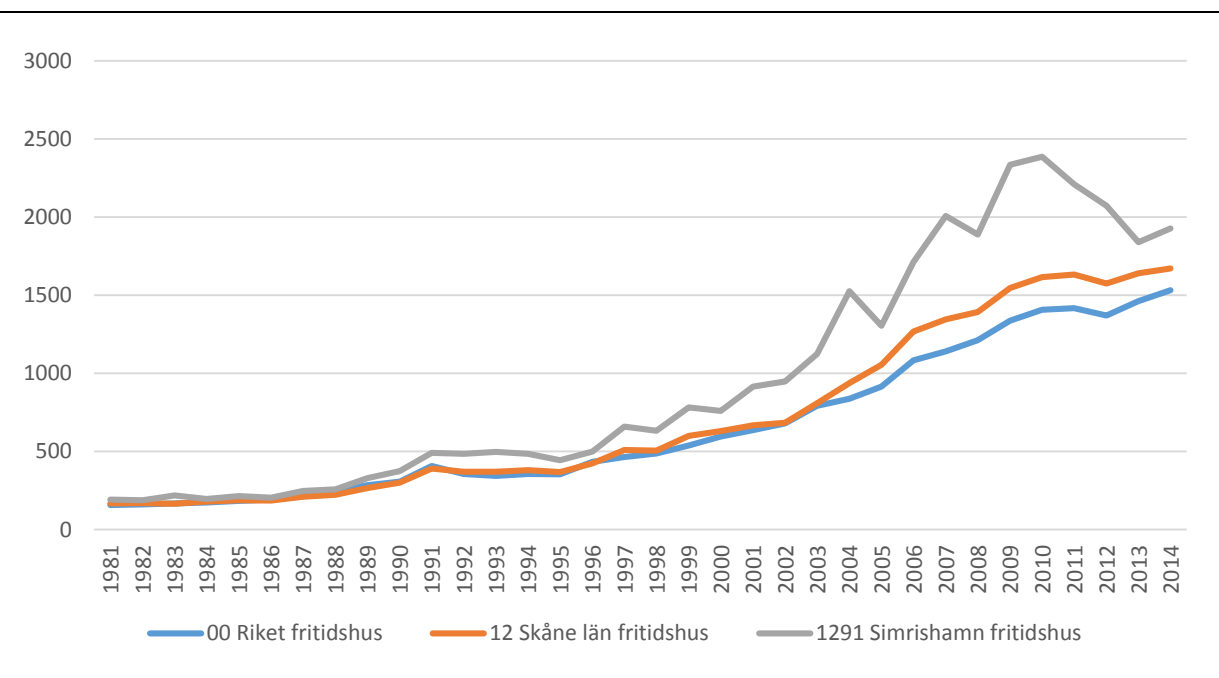

Diagram 13. Köpeskilling för småhus (fritidshus) över tid, medelvärde i tkr.

Mot bakgrund av att kustsamhällena utmärker sig som särskilt attraktiva för köpstarkare husköpare, vilket dels kunnat konstateras i min redogörelse för inflyttarnas socioekonomiska karakteristik, dels på annat håll i landet (e.g. Svensson, 1980; Ek, 1980; Gustavsson, 1981) förefaller en indirekt bortträngning av lägre socioekonomiska grupper i Brantevik förestående. Med indirekt bortträngning menas här mer precist Marcuses exkluderande bortträngning, dvs. att värdestegringen på fastigheter i Brantevik exkluderar en stor grupp inflyttare med liknande socioekonomisk ställning som en gång bofasta. Slutsatser om ett indirekt bortträngningstryck, genom att Brantevik omvandlats i sådan allomfattande utsträckning att tidigare boende förlorat identifikation med platsen och trängts bort därav, eller om en direkt bortträngning genom att bostäder fysiskt förfallit och drivit på en utflyttning, går inte, utifrån min empiri och undersökningsmetod, att uttala sig om. En direkt bortträngning av ekonomiska skäl finns det dock anledning att se närmare på.

Som redan antytts har huspriserna stigit kontinuerligt i Simrishamn kommun och troligtvis så också, om inte mer, i kommunens kustsamhällen. Att tidigare boende i svenska kustsamhällen känt sig tvungna att flytta av dessa ekonomiska skäl har konstaterats på andra håll, t.ex. vid Bohuskusten och i Borstahusen utanför Landskrona (Ek, 1980; Svensson, 1981). Genom vittnesbörd från barn och/eller barnbarn till boende i dessa samhällen har framkommit att det vid arvsskiften blivit allt svårare att behålla fastigheterna inom släkten (Ek, 1980). Svensson har, i sin undersökning av bostadsmarknaden i fyra bohuslänska fiskelägen, noterat en viss tendens till att antalen s.k. rena köp, dvs. när fastighetens pris bestäms av den fria marknaden, ökat under perioden då fastighetspriserna gått upp. Arvsskiften har parallellt blivit mindre vanliga och kan antyda att det blir allt svårare att ekonomiskt motivera överlåtelse av fastigheter inom familjen, som i regel går under marknadspriset (Svensson, 1981). Det blir helt enkelt för dyrt att köpa ut de andra arvingarna eftersom utomstående spekulanter kan bjuda betydligt högre priser. I de kvarter i Brantevik som jag undersökt finns exempel som antyder att fastigheter som går i arv blivit svåra att behålla inom släkten. Ur material från fastighetsböcker, inskrivningsmyndigheten i Simrishamn domsaga, framgår att en fastighet för

vardera sju kvarter uppvisar ägarbyten som rimmar med det ovannämnda förloppet, dvs. att en fastighet överlåts i arv till två eller flera släktingar som inom kort säljer fastigheten till utomstående. Fastighet 24:12, kvarteret Tranan, uppvisar en nästan exemplarisk ärendegång där fastigheten testamenteras sju släktingar eller närstående för att året därpå köpas upp av en inflyttare (Riksarkivet, 2016). En viktig reservation i sammanhanget är dock att överlåtelseformerna bara antyder att det skulle vara ett ekonomiskt tryck som föranleder försäljningen. Av det material jag har kan ingen definitiv slutsats dras om huruvida ekonomiska skäl egentligen orsakade försäljningen, hur troligt det än skulle verka. För att nå en mer konkret uppfattning om en ekonomisk bortträngningsprocess i de utvalda kvarteren skulle fastighetsärendena behöva kompletteras med annan empiri och undersökningsmetod, t.ex. genom intervjuer med säljarna.

Sammanfattningsvis, huspriserna i Simrishamn har stigit kontinuerligt sedan åtminstone 1990-talet. Det finns vidare anledning att tro att prisstegringen varit mer snarare än mindre dramatisk i kommunens kustsamhällen. Detta har resulterat i att normalinkomsttagare, desto mer så lägre inkomstgrupper, exkluderats från bostadsmarknaden i Brantevik. Vi kan således, för att tala med Marcuse, peka på en indirekt exkluderande bortträngning som konsekvens av att Brantevik gentrifierats. Det finns vidare en antydning om att hushåll utsatts för en direkt bortträngning av ekonomisk karaktär, på sådant sätt att fastigheter blivit svårare att hålla inom släkten vid arvsskiften. Att det skulle förhålla sig på detta senare sätt är en kvalificerad gissning och för att intyga en sådan skulle kvarteren behöva granskas närmare i just detta avseende.

5.5 Att förstå sig på identifierade gentrifieringsprocesser i Brantevik

Vid det här laget står det klart att och på vilka sätt gentrifiering av vissa kvarter i Brantevik är igenkänningsbart. Att försöka närma sig en förståelse för vilka bakomliggande drivkrafter som genererat det förra är en uppgift som förestående analysdel behandlar. Att detta är en komplicerad uppgift råder det inget tvivel

om. Debatter och oenigheter inom tidigare gentrifieringsforskning exemplifierar detta om något. Att förvänta sig några definitiva svar om orsak och verkan är att ha för höga förväntningar. Att nå en djupare förståelse för några av gentrifieringens mekanismer i fallet Brantevik, genom att skärskåda mötespunkten mellan historiska förutsättningar och teoretiska resonemang, synes däremot möjligt. I vad som följer försöker jag förstå gentrifieringen av Brantevik utifrån denna utgångspunkt.

5.5.1 Att göra Brantevik gentrifierbart

Att ingen inflyttare kunnat registreras innan 1960-talet men att det efter 70-talet och framåt stadigt ökat sin närvaro som fastighetsägare i de kvarter som undersökts (se Bilaga 1 & 2) är inte bara en indikation på att gentrifiering slagit rot utan även en företeelse som kräver en förklaring. Utifrån en syn på gentrifieringsprocessens uppkomst såsom beroende av att bostäder och mark antagit en varuform i en kapitalistisk ekonomi, dvs. en vara som kan köpas och säljas på en marknad, vill jag mena att inflyttarnas ökade närvaro hänger samman med att berörda fastigheter fått en ökad vinstpotential. Först från 70-talet och framåt öppnar sig bostadsbeståndet i utvalda kvarter för tanken om en, för att tala med Smith, sund finansiell investering (Smith, 1979). Om ett möjligt räntegap, alltså enkelt uttryckt den faktiska avkastningen på markanvändningen vid ett tillfälle och det förväntat högre pris som markanvändningen kan ge vid försäljning, varit närvarande vid denna tidpunkt går bara att spekulera i. Med en uppmärksamhet på de historiska förutsättningar som rått förefaller det emellertid troligt. Troligt eftersom en rationalisering av traditionella näringar på landsbygden (t.ex. jordbruk, skogsbruk och fiske) initieras på Österlen under 1960-talet, med konsekvenser bland andra att mindre produktionsenheter läggs ned och koncentreras till större och färre enheter. Sysselsättningsmöjligheterna i mindre tätorter som Brantevik och på glesbygden minskar härmed drastiskt (Berntsson & Thavenius, 2008). För fiskenäringen överlag har nedgången i yrkeskåren varit särskilt märkbar sedan mitten av 1960-talet och en allt svårare lönsamhetssituation har bl.a. inneburit en koncentration av fisket till större fiskelägen med bättre hamn- och servicemöjligheter (Lundborg, 1975). I samband med denna utveckling öppnar sig

således successivt ingångskanaler för andra än för landsbygden traditionella näringar. Brantevik kan härmed tolkas som en del i en post-produktiv landsbygd. En post-produktiv landsbygd gör sig gällande genom att mark och bebyggelse tappar i värde med hänsyn till olika former av jordbruk, skogsbruk och fiske, parallellt med att samma mark och bebyggelse blir attraktivt för andra mer konsumtionsorienterade ekonomiska verksamheter, t.ex. besöksnäringen och ett nytt landsbygdsboende (Phillips, 2005). I kvarteren i Brantevik kan, vars frekvens tidigare presenterats, funktionsomvandlingen av vindsvåningen från redskapsutrymme till boendeändamål symbolisera detta. Vidare synes även symptomatiskt att fastighet 24:9, i kvarteret Tranan, samt fastighet 22:25, i kvarteret Lärkan, gått från stall till vandrarhem respektive fiskemottagning till Bed & Breakfast (Bygglövsarkivet, 1998 & 2000).

Sammantaget, med uppmärksamhet på bebyggelsen och markens varuform, på så sätt att de kan utgöra incitament för hög avkastning, parallellt med särskilda historiska förutsättningar, ökar förståelsen till varför kvarteren i Brantevik varit, så att säga, gentrifierbara där och då. Men för att det gentrifierbara ska gentrifieras måste även villiga aktörer därtill förekomma. En utveckling kring hur gruppen gentrifierare kan tolkas förefaller således nödvändigt.

5.5.2 Att gentrifiera Brantevik

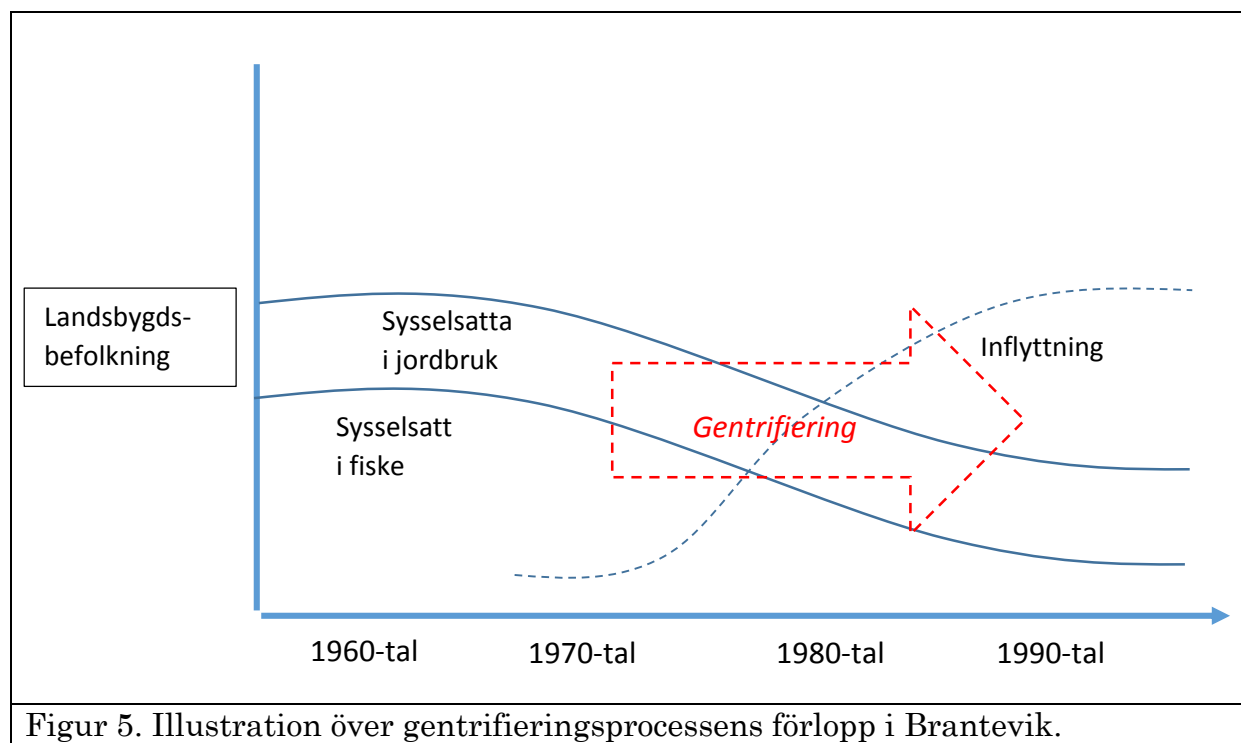
Tidigare har kunnat konstateras att inflyttarna till kvarter i Brantevik haft en relativt hög socioekonomisk tillhörighet. Huruvida gruppen gentrifierare i mitt fall bär andra urskiljbara karaktäristika har jag än så länge lämnat okommenterat. Tidigare forskning har emellertid sökt peka ut inflyttare till mer lantliga miljöer såsom tillhörande en ny medelklass vars flyttmotiv i mångt och mycket styrs av en föreställning om en lantlig idyll. Att denna idylliska föreställning om det lantliga å ena sidan varierar från ett landsbygdsboende till ett annat, å andra sidan skiljer gentrifierares preferenser i en lantlig kontext från en urban sådan har också belysts i litteraturen. Att Jagers inflyttelserika redogörelse för gentrifierarnas preferenser, såsom i grunden underblåsta av ett socialt avståndstagande från lägre socioekonomiska grupper tillika den äldre medelklassen i förortsmiljöer, har däremot haft bäring i urbana såväl som mer

lantliga kontexter (Jager, 1986; Phillips, 2002). Inte sällan tar denna process sig uttryck genom att gruppen gentrifierare söker sudda ut ett industriellt och till lägre socioekonomiska grupper associerat förflutet samtidigt som en återgång till ett ”renare” historiskt förflutet eftersträvas (Jager, 1986). För att uppnå denna sociala distinktion krävs bl.a. omfattande renovering av den byggda miljön. För att mer fullständigt ringa in en sådan process av social och kulturell karaktär krävs givetvis annan empiri och undersökningsmetod än vad denna uppsats gagnat. En antydning om att denna gentrifieringens estetik och sociala avståndstagande varit gällande i kvarteren i Brantevik kan däremot spåras i de kommentarer som följer med bygglovsansökningar. Ett exempel att här återkomma till är fastighet 22:25, kvarteret Lärkan. I samband med funktionsomvandlingen från fiskemottagning till Bed & Breakfast menar fastighetsägaren att hen gör Brantevik en tjänst genom att fullkomlig låta omvandla fiskemottagningen, då hen menar att denna var en skamfläck för byn. Denna sociala markering ackompanjeras av en fysisk renovering som, genom att hen tar fram korsvirket under fabriksteglet, synes anspela på ett historiskt förflutet med behörigt avstånd från den yngre industriella perioden (Bygglovsarkivet, 2000).

5.5.3 Det gentrifierbara gentrifieras – en växelverkan i tid och rum

Ingen enskild teoretisk infallsvinkel kan fånga alla aspekter av gentrifieringsprocessens uppkomst och utfall i den ena eller andra kontexten. I bästa fall fångar en förklaringsmodell som kombinerar tanken om gentrifiering som producerat i växelverkan med gentrifierarnas motivbilder betydelsefulla aspekter av hur vi kan förstå varför gentrifiering kunnat äga rum, där och då. I fallet Brantevik menar jag att gentrifiering ska förstås som betingat av att en terräng för gentrifierbara kvarter producerats, delvis orsakat av att rummets varuform inbäddats i särskilda historiska förutsättningar. Samtidigt konsumeras denna gentrifierbara terräng, märkbart genom en ökad efterfråga på landsbygdsboendet. Detta manifesterar sig bl.a. genom sociala markeringar och viss estetik i inflyttarnas preferenser. En illustration över denna tankegång återges i figur 5, med inspiration hämtad från kulturgeografen Gunnel Forsberg (Forsberg, 1994). Att söka gentrifieringens orsaker endast i dessa faktorer är

alldeles för förenklat. Samtidigt tror jag det är ett steg på vägen mot att förstå gentrifieringens utbredning, särskilt den bortom staden.

Figur 5. Illustration över gentrifieringsprocessens förlopp i Brantevik.

6. Diskussion

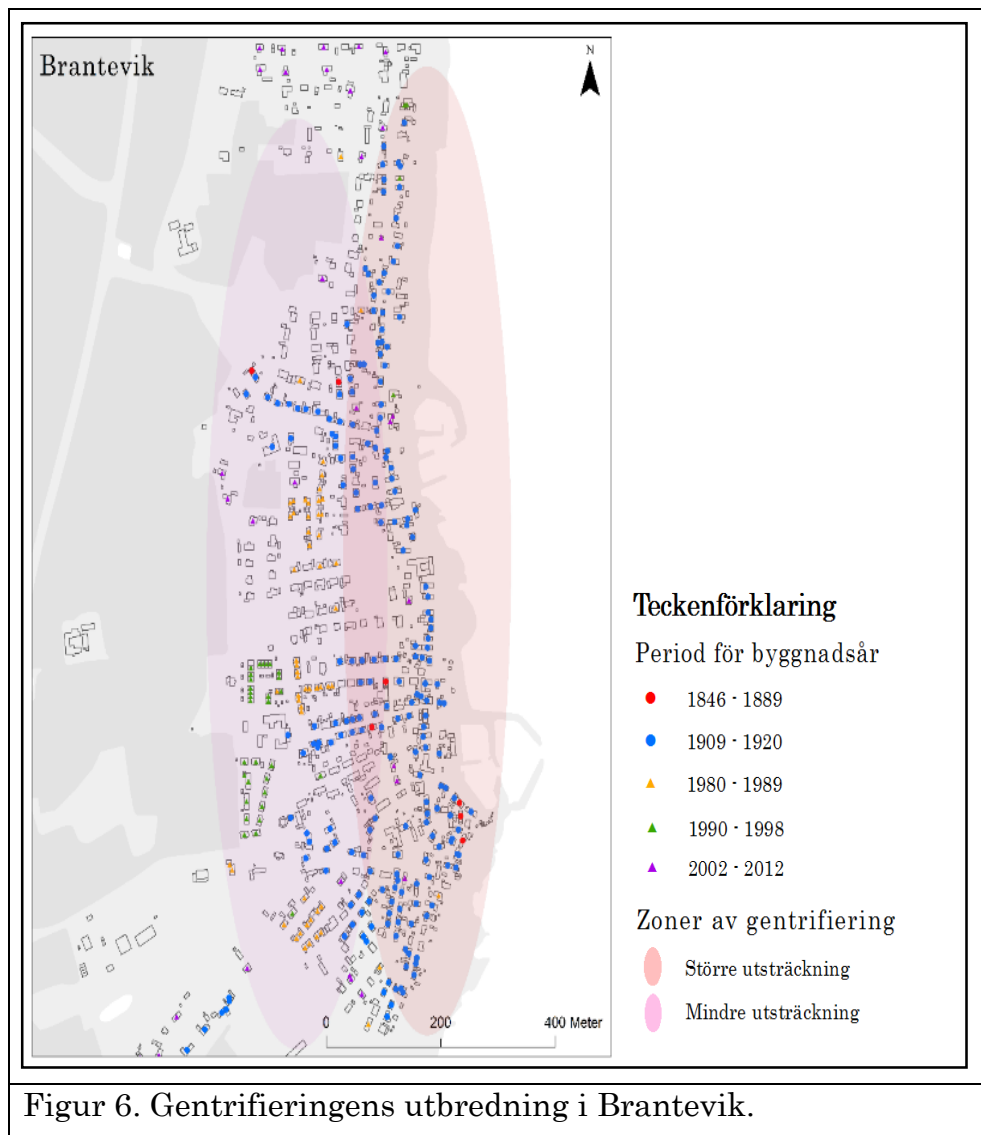
Jag har tidigare lyft tanken på att min analys troligtvis även har bäring på andra svenska kustsamhällen, som väsentligen påminner om Brantevik.

Huruvida mina resultat går att generalisera till andra lantliga kontexter är mer oklart. I en brittisk kontext har forskning på gentrifiering av landsbygden möjligtvis fler gemensamma beröringspunkter oavsett geografisk plats. Här kan nämnas att inflyttningen av en ny medelklass och deras alltmer dominerande ställning på den brittiska landsbygden varit ett ständigt återkommande inslag. Kulturgeografen Jan Amcoff menar att övergången från en brittisk till en svensk kontext haltar något i detta avseende. Detta eftersom Storbritannien och Sverige skiljer sig på en rad områden. Amcoff lyfter exempelvis det faktum att Sverige har en jämförelsevis oändlig tillgång på utrymme i fråga om landsbygdsboende och att detta kan medföra att landsbygdsboendet inte anses lika exklusivt som i sin brittiska motsvarighet (Amcoff, 2000). Det ligger något i Amcoffs resonemang

samtidigt som den miljö som kännetecknar svenska kustsamhällen långt ifrån kan likställas med andra lantliga platser. Som sådan är Brantevik och liknande platser allt annat än en oändlig resurs. Exklusiviteten synes inte frånvarande i mitt fall.

Bostadsbeståndets karaktär och dess förändring är även det en fråga att lyfta. I de undersökta kvarteren verkade nya investeringar i den byggda miljön genom olika privatpersoners eget gottfinnande. Stora aktörer som byggföretag och fastighetsutvecklare, vanligt i gentrifiering av städer, lyste med sin frånvaro. Vad det verkar framskred omvandlingen i de undersökta kvarteren i små steg till skillnad från den mer offensiva och stundtals regisserade utveckling som kunnat blottläggas i urbana gentrifieringsprocesser (e.g. Smith, 2014). Huruvida detta definitivt skiljer gentrifiering inom och bortom staden är en fråga som kräver noggrannare genomlysning.

Det är viktigt att betona att den gentrifieringsprocess jag analyserat gäller de sju kvarteren kring det södra hamnområdet i Brantevik. Om en drivkraft bakom gentrifieringen i det sju kvarteren är deras lockelse som lantlig idyll, delvis bestående av bebyggelsens historiska och arkitektoniska särprägel, finns anledning att tro att gentrifieringens framfart uppvisar geografiska skillnader även inom Brantevik. Det har inte varit uppsatsen syfte att blottlägga en sådan möjlig rumsliga variation. Å andra sidan är mitt geografiska intresse alltför stort för att lämna det helt okommenterat. Amcoff har exempelvis visat på att andelen högutbildades förvärv av landsbygdsboende hänger ihop med husens ålder samt att dessa hustyper vanligtvis är belägna i tätortens historiska kärna (Amcoff, 2000). Om byggnadsår får utgöra ett kriterium, där ett samband mellan gentrifieringens intensitet och husens ålder föreligger, på sådant sätt att äldre hus i större utsträckning gentrifieras än yngre, skulle Brantevik grovt kunna indelas i två zoner. I de kustnära delarna av Brantevik, särskilt kring hamnområdena, återfinns merparten av den äldre bebyggelsen. I gränder upp från kusten mot landet sträcker sig även huslängor av äldre datum. Generellt gäller att ju längre upp mot landet man kommer, desto yngre är bebyggelsen. Figur 6 visualiserar hypotetiskt hur gentrifieringens landskap inom Brantevik skulle kunna te sig.

Figur 6. Gentrifieringens utbredning i Brantevik.

En uppmärksamhet, större än den här studien anlagt, på gentrifieringsprocessens tidsaspekter vore även önskvärt. Som påvisats i en urban kontext, gentrifieringens olika aktörer är sällan en homogen grupp. Även om gruppen gentrifierare kan kännetecknas av högre socioekonomisk status relativt den grupp som uppehåller sig i det område vartill gentrifierarna flyttar, finns belägg för att gruppen gentrifierare består av olika fraktioner. Vanligt är t.ex. att mindre ekonomiskt resursstarka gentrifierare, s.k. gentrifieringens pionjärer (Lees m.fl., 2008), gör sitt inträde på platsen långt innan mer ekonomiskt resursstarka gentrifierare anländer. Frågor av intresse i detta avseende är: Kan olika faser av gentrifiering bortom staden urskiljas? Uppvisar en grupp av tidiga inflyttare andra karakteristika än därefter följande inflyttare? I min empiri finns antydning om att dessa frågor skulle kunna underkastas en

fruktbar analys. En av inflyttarna från Stockholm, för att ta ett exempel, köpte fastighet i Brantevik redan på 1960-talet. Vederbörande kom då från Södermalm, Stockholms innerstad. Mot bakgrund av en allmän uppfattning om att Södermalm på 1960-talet skiljer sig avsevärt från Södermalm närmare vår tid, finns anledning att tro att denna inflyttare tillhör en av gentrifieringens pionjärer. Ett sådant tidskänsligt resonemang avfärdar inte slutsatsen om att Brantevik gentrifierats. Däremot nyanseras gruppen gentrifierare, på sådant sätt att den framställs som mer heterogen. Det krävs emellertid mer arbete för att etablera en sådan förståelse för gentrifieringens tidsaspekter, särskilt i forskningen på okonventionella fall.

6.1 Framtida forskning

Som förväntat kan en uppsats av den här typen bara skrapa på problemformuleringens yta. Gentrifieringsprocesser bortom staden, särskilt i en svensk kontext, har flertal ingångar för framtida forskning. En del har redan lyfts i den ovanstående diskussionen. Avslutningsvis bör även nämnas att relationen mellan gentrifieringsprocesser bortom staden och politik och planering skulle kunna vara av intresse. Det är inte otänkbart att kopplingar mellan kommunal översiktsplanering och gentrifieringsprocesser skulle förefalla fruktbart att undersöka. Möjliga frågeställningar är: Har kommunen ifråga antagit en bebyggelsestrategi som väsentligen kan anses påverka förutsättningarna för gentrifiering, t.ex. genom att fastställa en restriktiv hållning till ytterligare bebyggelseutveckling? Är politiken och planeringens relation till gentrifiering annorlunda i mer lantliga kontexter? Kan man tala om en gentrifieringsvänlig politisk- och planeringsmässig diskurs bland kommuner med landsbygdsprägel? Detta är viktiga uppslag för att förstå gentrifieringsgeografi.

7. Slutsatser

I sju utvalda kvarter och där tillhörande fastigheter, i det gamla fiskeläget Brantevik, Simrishamn kommun, har analysen av arkivmaterial över ägarbyten och bygglovsansökningar resulterat i en bild av tidigare bofasta och inflyttare. Ur inflyttarnas geografiska härkomst har en redogörelse för denna grups socioekonomiska karakteristik kunnat härledas. Mot bakgrund av Branteviks historia och de mest framträdande näringsgrenarna bland befolkningens yrkesaktiva har de inflyttande fastighetsägarna tolkats som en ny grupp markanvändare i de sju kvarteren, vars närvaro ändrat den befolkningsmässiga sammansättningen på sådant sätt att den nya gruppen fått högre socioekonomisk ställning än den tidigare. En av gentrifieringsprocessens tre kärnelement har härmed kunnat påvisas i de sju kvarteren i Brantevik.

Vidare har material över bygglovsansökningar för berörda fastigheter blottlagt investeringar i de sju kvarterens byggda miljö. Antal och typ av bygglovsansökningar har presenterats. Av störst betydelse är emellertid att ett samband iakttagits mellan bygglovsansökningar och ägarbyte till inflyttare. Detta ger vid handen att gentrifieringens andra kännetecknande kärnelement, nämligen att fenomenet innebär nya investeringar i fast egendom, varit påvisbart i de sju kvarteren.

Med fortsatt hänsyn till uppsatsens första frågeställning, prisförändringen på småhus i Simrishamn kommun och uppgifter om ägarbyten från arvsskiften till köp har legat till grunden för påståendet att gentrifieringsprocessen i Brantevik inneburit en indirekt exkluderande bortträngning samt möjligen även en direkt ekonomisk bortträngning av lägra socioekonomiska grupper. Sammantaget har min undersökning påvisat förekomsten av samt på vilka sätt som en gentrifieringsprocess tagit sig uttryck i de sju kvarteren kring de södra hamnområdet i Brantevik. Det föreligger således empiriskt stöd för att uppfatta gentrifieringsprocesser såsom något mer utbredd än vad man vanligtvis tror. Min undersökning bekräftar den gentrifieringsforskning som önskar hålla fenomenet öppet för andra tidsrumsliga sammanhang än det urbana. Följaktligen får det anses vilseledande att snävt avgränsa gentrifiering som ett urbant fenomen, åtminstone om man utgår från processens kärnelement.

Avslutningsvis har min avsikt även varit den att söka nå en förståelse för varför den gentrifieringsprocess jag identifierat kunnat äga rum i Brantevik, just där och då. Frågan har uttryckligen ansetts komplex. Ett teoretiskt resonemang i samspel med en redogörelse för särskilda historiska förutsättningar har emellertid öppnat upp för en välgrundad tolkning. I denna tolkning har två ömsesidigt beroende mekanismer varit särskilt framträdande. För det första, för att gentrifiering ska äga rum måste en grogrund för gentrifieringens aktörer föreligga. En sådan grogrund består dels av marken och bebyggelsens varuform, dvs. att de är föremål för försäljning och köp, dels av särskilda historiska förutsättningar. Att Brantevik antagit en ny roll, som benämnts post-produktiv, har här ansetts avgörande. Detta betyder bl.a. att ingångskanaler öppnat sig för andra ekonomiska verksamheter, t.ex. besöksnäringen och ett nytt landsbygdsboende, samtidigt som de för Brantevik traditionella näringarna upplevt en tillbakagång. Tillsammans har detta producerat Brantevik som, så att säga, gentrifierbart.

För det andra, det gentrifierbara ska förstås som sammanflätat med en vilja att gentrifiera. Med andra ord, det måste även föreligga en efterfråga på bostadsbeståndet i de sju kvarteren i Brantevik. Att en sådan efterfråga existerat framgår av den ökade inflyttningen av högre socioekonomiska grupper. Vidare har denna efterfråga tagit sig uttryck i för gentrifieringsforskningen igenkänningsbara preferenser, estetiska såväl som sociala. En grupp gentrifierare, lockade av en historisk och arkitektoniskt rik miljö, är den andra mekanism som tillsammans med den förstnämnda framkallat gentrifieringen av de sju kvarteren i Brantevik, just där och då.

8. Referenser

Litteratur

- Amcoff, J. (2000). *Samtida bosättning på svensk landsbygd*. Diss. Uppsala: Univ., 2001
- Baeten, G. & Taðsan-Kok, T. (red.) (2012). *Contradictions of neoliberal planning: cities, policies, and politics*. Dordrecht: Springer.
- Barup, K. & Edström, M. (1983). *Handbok i sydöstsånsk byggnadsteknik*. Ystad: Sydöstra Skånes samarbetskomm. (SÖSK)
- Bell, D. (2006). "Variations on the Rural Idyll" i Mooney, P., Marsden, T. & Cloke, P. (red.) *Handbook of Rural Studies*, SAGE Publications, London, ss. 149-160.
- Berntsson, L. & Thavenius, J. (2008). "En växlingsrik historia" i Mattson, B. & Thavenius, J. (red.) *Brantevik: ett kustsamhälles historia och framtid*. Brantevik: Stiftelsen Hoppet, 2008, ss. 25-36.
- Brenner, N. & Theodore, N. (2002). "Cities and the Geographies of 'Actually Existing Neoliberalism'", *Antipode*, 34, 3, ss. 349-379.
- Short, B. (2006). "Idyllic Ruralities" i Mooney, P., Marsden, T. & Cloke, P. (red.) *Handbook of Rural Studies*, SAGE Publications, London, ss. 133-148.
- Beauregard, R. (1986). "The Chaos and Complexity of Gentrification" i Lees, L., Slater, T. & Wyly, E. (red.) *The gentrification reader*. (2010). New York: Routledge, ss. 11-23.
- Clark, E., Johnson, K., Lundholm, E. & Malmberg, G. (2007). "Gentrification & Space wars" i Baldacchino, G. (red.) *A world of islands: an island studies reader*. Charlottetown: Institute of island studies, ss. 483-512.
- Clark, E. (2014). "Gentrifieringens ordning och enkelhet" i Holgersson, H. & Thörn, C. (red.) *Gentrifiering*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur, ss. 37-47.
- Corti, L. (2004). "Archival Research" i Lewis-Beck, M., Bryman, A. & Futing Liao, T. (red.) *The SAGE Encyclopedia of Social Science Research Methods*. SAGE

Publications, Inc., Thousand Oaks, CA, ss. 21-2. DOI:

<http://dx.doi.org/10.4135/9781412950589.n20>.

Dahl, A. & Ekman, F. (2004). *Välfärdsbeskrivning. Lunds kommun 2004*,
<http://www.lund.se/Global/F%c3%b6rvaltningar/Kommunkontoret/Milj%c3%b6strategi,%20folk%c3%a4lsa%20och%20s%c3%a4kerhet/PDF-filer/Folk%c3%a4lsa/Mapplistor/V%c3%a4lf%c3%a4rdsbeskrivning%202004%20och%202008/V%c3%a4lf%c3%a4rdsbeskrivning%20Lunds%20kommun%202004,%206%20Mb.pdf>

Dahl, A. & Ekman, F. (2008). *Välfärdsbeskrivning. Lunds kommun 2008*,
<http://www.lund.se/Global/F%c3%b6rvaltningar/Kommunkontoret/Milj%c3%b6strategi,%20folk%c3%a4lsa%20och%20s%c3%a4kerhet/PDF-filer/Folk%c3%a4lsa/Mapplistor/V%c3%a4lf%c3%a4rdsbeskrivning%202004%20och%202008/V%c3%a4lf%c3%a4rdsbeskrivning%20Lunds%20kommun%202008,%203%20Mb.pdf>

Darling, E. (2005). "The city in the country: wilderness gentrification and the rent gap", *Environment & Planning A*, 37, 6, ss. 1015-1032, Urban Studies Abstracts

Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Ek, S. (1980). *Borstahusen - ett fiskeläges uppgång och fall*. Landskrona: Landskrona kulturnämnd

Engels, F. (1872/1982). *I bostadsfrågan. I boendefrågan*. Göteborg: Proletärkultur.

Flyvbjerg, B. (2006). "Five Misunderstandings About Case-Study Research", *Qualitative Inquiry*, 12, 2, ss. 219-245

Forsberg, G. (red.) (1994). *Befolkningsomflyttningar på landsbygden: Kunskapsöversikt och statistisk analys: Delrapport inom projektet Mälardalens landsbygd i förändring*. Uppsala: Univ.

- Glass, R. (1964). "London: Aspects of Change" i Lees, L., Slater, T. & Wyly, E. (red.) *The gentrification reader*. (2010). New York: Routledge, s. 7.
- Gramsci, A. (1971). *Selections From The Prison Notebooks Of Antonio Gramsci*. [Elektronisk Resurs], n.p.: Electric Book Company 1971
- Gustavsson, A. (1981). *Sommargäster och bofasta: kulturmöte och motsättningar vid bohuskusten*. 1. uppl. Lund: LiberLäromedel
- Gutzon, Larsen, H. & Lund, Hansen, A. (2014). "Köpenhamn – varsam eller traumatisk gentrifiering?" i Holgersson, Helena & Thörn, Catharina (red.) *Gentrifiering*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur, ss. 189-213.
- Göteborgs stad (2014). *Skillnader i livsvillkor och hälsa i Göteborg. Delrapport 2014*, <http://www.socialhallbarhet.se/wp-content/uploads/2014/04/Delrapport2014.pdf>
- Harvey, D. (2001). *Spaces of capital: towards a critical geography*. New York: Routledge
- Harvey, D. (2011). *Ojämlighetens nya geografi: texter om stadens och rummets förändringar i den globala kapitalismen*. Stockholm: Atlas
- Hedin, K. (2010). *Gentrifiering, socialgeografisk polarisering och bostadspolitiskt skifte*. Licentiatavhandling Lund : Lunds universitet, 2010
- Heijkenskjöld, R. (1980). *Bebyggelseinventering Brantevik*, K A Nillsson & C B Persson arkitektkontor AB, Samhällsbyggnadsförvaltningen, Simrishamn kommun
- Henriksson, O. (2008). *Det var inte bara vi som var fattiga*, i Mattson, B. & Thavenius, J. (red.) *Brantevik: ett kustsamhälles historia och framtid*. Brantevik: Stiftelsen Hoppet, ss. 119-126.
- Holgersson, H. & Thörn, C. (red.) (2014). *Gentrifiering*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Isacson, M. (2007). *Industrisamhället Sverige: arbete, ideal och kulturarv*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Jager, M. (1986). "Class Definition and the Esthetics of Gentrification: Victoriana in Melbourne" i Lees, L., Slater, T. & Wyly, E. (red) *The gentrification reader*. (2010). New York: Routledge, ss. 153-160

Kommission för ett socialt hållbart Malmö (2013). *Malmö's väg mot en hållbar framtid. Hälsa, välfärd och rättvisa*, Stigendel & Östergren (red.)
http://malmo.se/download/18.3108a6ec1445513e589b92/1393252195410/malmo%CC%88kommissionen_slutrapport_2014.pdf

Lees, L. (2000). "A Reappraisal of Gentrification: Towards a 'Geography of Gentrification'" i Lees, L., Slater, T. & Wyly, E. (red) *The gentrification reader*. (2010). New York: Routledge, ss. 382-396

Lees, L. (2014). "Gentrifiering och social blandning" i Holgersson, H. & Thörn, C. (red.) *Gentrifiering*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur, ss. 73-102

Lees, L., Slater, T. & Wyly, E. (2008). *Gentrification [Elektronisk resurs]*. New York: Routledge

Lees, L., Slater, T. & Wyly, E. (red.) (2010). *The gentrification reader*. New York: Routledge

Lewan, N. (1967). *Landsbebyggelse i förvandling: en studie av utvecklingen i Skåne sedan 1910 med särskild hänsyn till arbetstillfällenas omfördelning*. Diss. Lund : Univ.

Little, J. (1987). "Gentrification and the influence of local-level planning" i Cloke, P. (red.) *Rural Planning: Policy into Action?* London: Harper and Row, ss. 185-199.

Lundborg, P. (1975). *Svenskt fiske i omvandling*. Göteborg: Nationalekonomiska inst., Univ.

Marcuse, P. (1985). "Gentrification, abandonment, and displacement: connections, causes, and policy responses in New York City", *Washington University Journal Of Urban & Contemporary Law*, 28, ss. 195-240 DOI:
http://www.heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/waucl28&start_page=195&collection=journals&set_as_cursor=0&men_tab=srchresults&id=203

- Marsden, T n.d. (1998). "New rural territories: Regulating the differentiated rural spaces", *Journal Of Rural Studies*, 14, 1, ss. 107-117
- Mattson, B. & Thavenius, J. (red.) (2008). *Brantevik: ett kustsamhälles historia och framtid*. Brantevik: Stiftelsen Hoppet
- Nelson, L. & Nelson, P. (2011). "The global rural: Gentrification and linked migration in the rural USA", *Progress In Human Geography*, 35, 4, ss. 441-459
- Peck, J. (2005). "Struggling with the Creative Class", *International Journal Of Urban & Regional Research*, 29, 4, ss. 740-770.
- Phillips, M. (1993). "Rural Gentrification and the Processes of Class Colonisation", *Journal Of Rural Studies*, 9, 2, ss. 123-40
- Phillips, M. (2002). "The Production, Symbolization and Socialization of Gentrification: Impressions from Two Berkshire Villages", *Transactions of the Institute of British Geographers*, 3, s. 282
- Phillips, M. (2005). "Differential productions of rural gentrification: illustrations from North and South Norfolk", *Geoforum*, 36, ss. 477-494
- Ranby, H. (2015). "Kommunal kulturmiljövård och gentrifiering. Erfarenheter från Höganäs kommun 1989-2014" i *Bebyggelsehistorisk Tidskrift*, 70, ss. 81-99
- Region Skåne (2016). *Näringsliv och arbetsmarknad i Lund*
http://filer.skane.com/kommunrapporter/Kommunrapport_Lund.html#daglonesummor
- Simrishamn kommun (2015a). *Framtiden. Översiktsplan för Simrishamn kommun* <http://www.simrishamn.se/sv/visions-och-oversiktsplanearbete/Oversiktsplan-for-Simrishamns-kommun1/>
- Smith, D. & Phillips, D. (2001). "Socio-cultural representations of greentrified Pennine rurality", *Journal Of Rural Studies*, 17, ss. 457-469
- Smith, N. (1996). *The new urban frontier: gentrification and the revanchist city*. London: Routledge

- Smith, N. (1979). 'Toward a Theory of Gentrification: A Back to the City Movement by Capital not People', *Journal Of The American Planning Association*, 45, 4, s. 538
- Smith, N. (2014). "Gentrifiering som global urban strategi" i Holgersson, H. & Thörn, C. (red.) *Gentrifiering*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur, ss. 49-71.
- Stenbacka, S. (2001). *Landsbygdsboende i inflyttarnas perspektiv: intention och handling i lokalsamhället*. Diss. Uppsala : Univ., 2001
- Svensson, U. (1980). *Fiskelägen i kris: en studie över effekterna av stigande fastighetspriser i fyra av Bohusläns fiskelägen samt en diskussion om nödvändiga eller tänkbara lösningar för att åter göra fiskelägena till fungerande åretruntsamhällen*. Göteborg: Avd. för stadsbyggnad, Chalmers tekn. högsk.
- Svensson, B. (2013) "Landskapets väsen och värde" i Forsberg, G. (red.) *Planeringens utmaningar och tillämpningar*. 2. uppl. Stockholm: Liber, ss. 194-202
- Swyngedouw, E., Moulaert, F. & Arantxa, R. (ed.) (2003). *The globalized city: economic restructuring and social polarization in European cities*. Oxford: Oxford University Press.

Hemsidor

- American Psychological Association (APA) (2016), *Education and Socioeconomic Status*, <http://www.apa.org/pi/ses/resources/publications/factsheet-education.aspx> [Hämtad 2016-05-08]
- Ekonomifakta (2015). *Räkna på inflationen* <http://www.ekonomifakta.se/Fakta/Ekonomi/Finansiell-utveckling/Rakna-pa-inflationen/> [Hämtad 2016-05-18]
- Hemnet (2016a). *Östersjögatan 41*, <http://www.hemnet.se/bostad/villa-4rum-brantevik-simrishamns-kommun-ostersjogatan-41-8909381> [Hämtad 2016-04-29]
- Hemnet (2016b). *Kvarnvägen 7*, <http://www.hemnet.se/bostad/villa-8rum-garsnas-simrishamns-kommun-kvarnvagen-7-5933218> [Hämtad 2016-04-29]

Oxford English Dictionary (2016), "socio-economics, n.". OED Online. March 2016. Oxford University Press. <http://www.oed.com/view/Entry/272757> [Hämtad 2016-05-15]

Simrishamn kommun (2015b). *Bygglovsbefriade åtgärder*
http://www.simrishamn.se/sv/bygga_bo/Byggande/Bygglovsbefriat/ [Hämtad 2016-04-25]

Stockholm stad (2014). *Områdesfakta*.
<http://statistikomstockholm.se/omradesfakta/index.html> [Hämtad 2016-04-28]

Victoria Park (u.å.). *Översikt – Livsstilsboendet Victoria Park*
<http://www.victoriapark.se/filearchive/5/5940/Översikt%20Ny.pdf> [Hämtad 2016-05-10]

Arkivmaterial

Bygglovsarkivet, Samhällsbyggnadsförvaltningen, Simrishamn kommun
Bygglovsarkivet (1998), *Brantevik 24:9. Ändring från stall till vandrarhem.*
Diarienummer: 1998/83

Bygglovsarkivet (2000), *Brantevik 22:25. Ombyggnad för Bed & Breakfast.*
Diarienummer: 2000/397

Bygglovsarkivet (2016), *Brantevik 18:1 – 18:16; Brantevik 36:61 – 36:67;*
Brantevik 36:68 – 36:75; Brantevik 22:10 – 22:27; Brantevik 24:1 – 24:17;
Brantevik 25:1 – 25:26; Brantevik 26:10 – 26:23

Nationella myndighetsarkiv

Riksarkivet (2016). *Inskrivningsmyndigheten i Simrishamns domsaga,*
Björneboda 1:1 – Gislöv 17:107

Lantmäteriet (2016), *Fastighetsregistret*

Statistiska centralbyrån (SCB)

SCB (1965). *Folk- och bostadsräkningen. Del IV, tabell 5.*
http://www.scb.se/Grupp/Hitta_statistik/Historisk_statistik/Dokument/SOS/Folk_o_bostadsrakningen_1965_6.pdf

SCB (1970). *Folk- och bostadsräkningen. Del 7, tabell 2.*

http://www.scb.se/Grupp/Hitta_statistik/Historisk_statistik/Dokument/SOS/Folk_o_bostadsrakningen_1970_7.pdf

SCB (1975). *Folk- och bostadsräkningen. Del 6:1, tabell 4.*

http://www.scb.se/Grupp/Hitta_statistik/Historisk_statistik/Dokument/SOS/Folk_o_bostadsrakningen_1975_6_1.pdf

SCB (2013). *Statistikunderlag för Malmö 2007-2014* <http://malmo.se/kommun--politik/statistik.html>

SCB (2014a). *Sammanräknad förvärvsinkomst 2014 – per kommun och percentiler* http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Hushallens-ekonomi/Inkomster-och-inkomstfordelning/Inkomster-och-skatter/#c_li_303216

SCB (2014b). *Sammanräknad förvärvsinkomst för boende i Sverige den 31/12 resp. år (antal personer, medel- och medianinkomst samt totalsumma) efter region, kön, ålder och inkomstklass. År 1991 – 2014*

http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_HE_HE0110_HE0110A/SamForvInk2/?rxid=d3e15bb9-b517-44b3-99db-75c2d1e0413f

SCB (2015). *Utbildningsnivå 1990-2015 efter kön, 25-64 år*

http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Utbildning-och-forskning/Befolkningens-utbildning/Befolkningens-utbildning/#c_undefined

Figurer

Figur 1. Översiktskarta över Brantevik. *Kartograf: Hannes Granath, Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, 2016. Källa: © Lantmäteriet i2016/0057*

Figur 2. Undersökta kvarter i Brantevik. *Kartograf: Hannes Granath, Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, 2016. Källa: © Lantmäteriet i2016/00579*

Figur 3. Hög och låg koncentration av icke permanentboende kontra permanentboende i Brantevik. *Kartograf: Hannes Granath, Institutionen för*

kulturgeografi och ekonomisk geografi, 2016 & Mats Elfström, Simrishamn kommun, 2016. Källa: Simrishamn kommun (2016)

Figur 4. Andel (%) av befolkningen med eftergymnasial utbildning per delområde i Malmö, 2012. *Kartograf: Stadsbyggnadskontoret, Malmö stad (2016). Källa: SCB (2013), Statistikunderlag för Malmö 2007-2014 <http://malmo.se/kommun-politik/statistik.html>*

Figur 5. Illustration över gentrifieringsprocessens förlopp i Brantevik.

Illustration: Hannes Granath, Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, (2016). Källa: Forsberg, G. (red.) (1994). Befolkningsomflyttningar på landsbygden: Kunskapsöversikt och statistisk analys: Delrapport inom projektet Mälardalens landsbygd i förändring. Uppsala: Univ

Figur 6. Gentrifieringens utbredning i Brantevik. *Kartograf: Hannes Granath, Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, 2016. Källa: © Lantmäteriet i2016/0057*

Diagram

Diagram 1. Befolkningsstruktur i Brantevik. *Illustration: Hannes Granath, Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, (2016). Källa: SCB (1965), Folk- och bostadsräkningen. Del I, tabell 1.*

http://www.scb.se/Grupp/Hitta_statistik/Historisk_statistik/_Dokument/SOS/Folk_o_bostadsrakningen_1965_1.pdf; SCB (1970), Folk- och bostadsräkningen. Del 2, tabell 1.

http://www.scb.se/Grupp/Hitta_statistik/Historisk_statistik/_Dokument/SOS/Folk_o_bostadsrakningen_1970_2.pdf; SCB (1975), Folk- och bostadsräkningen. Del 3:2, tabell 1.

http://www.scb.se/Grupp/Hitta_statistik/Historisk_statistik/_Dokument/SOS/Folk_o_bostadsrakningen_1975_3_2.pdf; SCB (1980), Folk- och bostadsräkningen. Del 3, tabell 10.

http://www.scb.se/Grupp/Hitta_statistik/Historisk_statistik/_Dokument/SOS/Folk_o_bostadsrakningen_1980_3.pdf; SCB (1990), Folk- och bostadsräkningen. Del 2, tabell 14.

http://www.scb.se/Grupp/Hitta_statistik/Historisk_statistik/Dokument/SOS/Folk_o_bostadsrakningen_1990_2.pdf; SCB (2000; 2005; 2010) Tätortsbefolkningen fördelad efter tätort, kön och ålder. År 2000 – 2010.

http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_MI_MI0810_MI0810A/TatortAlder/?rxid=c226b71e-2789-4076-933f-788c2a08bef0; Simrishamn kommun (2015), *Framtiden. Översiktsplan för Simrishamn kommun*
<http://www.simrishamn.se/sv/visions-och-oversiktsplanearbete/Oversiktsplan-for-Simrishamns-kommun1/>

Diagram 2. Andel (%) av befolkningen per inflyttarkommun med minst 3 år eftergymnasial utbildning, 2015. *Illustration: Hannes Granath, Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, (2016). Källa: SCB (2015)*
Utbildningsnivå efter kommun och kön 2015, http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Utbildning-och-forskning/Befolkningens-utbildning/Befolkningens-utbildning/#c_undefined

Diagram 3. Medelinkomst per inflyttarkommun, 2014. *Illustration: Hannes Granath, Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, (2016). Källa: SCB (2014a), Sammanräknad förvärvsinkomst 2014 – per kommun och percentiler* http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Hushallens-ekonomi/Inkomster-och-inkomstfordelning/Inkomster-och-skatter/#c_li_303216

Diagram 4. Medelinkomst per förvaltningsområde i Stockholm stad, 2014. *Illustration: Hannes Granath, Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, (2016). Källa: Stockholm stad (2014)*,
<http://www.statistikomstockholm.se/index.php/oversiktlig-statistik>

Diagram 5. Andel (%) av befolkningen med eftergymnasial utbildning per förvaltningsområde i Stockholm stad, 2014. *Illustration: Hannes Granath, Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, (2016). Källa: Stockholm stad (2014)*, <http://www.statistikomstockholm.se/index.php/oversiktlig-statistik>

Diagram 6. Medelinkomst per delområde i Malmö stad, 2013. *Illustration: Hannes Granath, Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, (2016).*

Källa: SCB (2013), Statistikunderlag för Malmö 2007-2014

<http://malmo.se/kommun--politik/statistik.html>

Diagram 7. Medelinkomst per förvaltningsområde i Göteborg, 2012. *Illustration: Hannes Granath, Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, (2016).*

Källa: Göteborgsbladet 2014 – områdesfakta, Samhällsanalys och Statistik, Göteborgs stadsledningskontor (2014) & SCB (2012),

<file:///C:/Users/AE7933/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/IE/L97JTCXJ/Göteborg%20+%20SDN%202014.pdf>

Diagram 8. Andel (%) av befolkningen med eftergymnasial utbildning 3+ år, per förvaltningsområde i Göteborg, 2013. *Illustration: Hannes Granath,*

Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, (2016). Källa:

Göteborgsbladet 2014 – områdesfakta, Samhällsanalys och Statistik, Göteborgs stadsledningskontor (2014) & SCB (2012),

<file:///C:/Users/AE7933/AppData/Local/Microsoft/Windows/INetCache/IE/L97JTCXJ/Göteborg%20+%20SDN%202014.pdf>

Diagram 9. Medianinkomst i tkr per inflyttarstadsdel i Lund, 2006. *Illustration:*

Hannes Granath, Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, (2016).

Källa: Staben, Kommunkontoret, Lund kommun (2006) i Dahl, Annica & Ekman, Felix (2008), Välfärdsbeskrivning. Lunds kommun 2008,

<http://www.lund.se/Global/F%3%b6rvaltningar/Kommunkontoret/Milj%3%b6strategi,%20folk%3%a4lsa%20och%20s%3%a4kerhet/PDF-filer/Folkh%3%a4lsa/Mapplistor/V%3%a4lf%3%a4rdsbeskrivning%202004%20och%202008/V%3%a4lf%3%a4rdsbeskrivning%20Lunds%20kommun%202008,%203%20Mb.pdf>

Diagram 10. Andel (%) av befolkningen med eftergymnasial utbildning per

inflyttarstadsdel i Lund, 2006. *Illustration: Hannes Granath, Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, (2016). Källa: Staben, Kommunkontoret,*

Lund kommun (2006) i Dahl, Annica & Ekman, Felix (2008), Välfärdsbeskrivning. Lunds kommun 2008,

<http://www.lund.se/Global/F%3%b6rvaltningar/Kommunkontoret/Milj%3%b6strategi,%20folk%3%a4lsa%20och%20s%3%a4kerhet/PDF-filer/Folkh%3%a4lsa/Mapplistor/V%3%a4lf%3%a4rdsbeskrivning%202004%20och%202008/V%3%a4lf%3%a4rdsbeskrivning%20Lunds%20kommun%202008,%203%20Mb.pdf>

[filer/Folkh%c3%a4lsa/Mapplistor/V%c3%a4lf%c3%a4rdsbeskrivning%202004%20och%202008/V%c3%a4lf%c3%a4rdsbeskrivning%20Lunds%20kommun%202008.%203%20Mb.pdf](#)

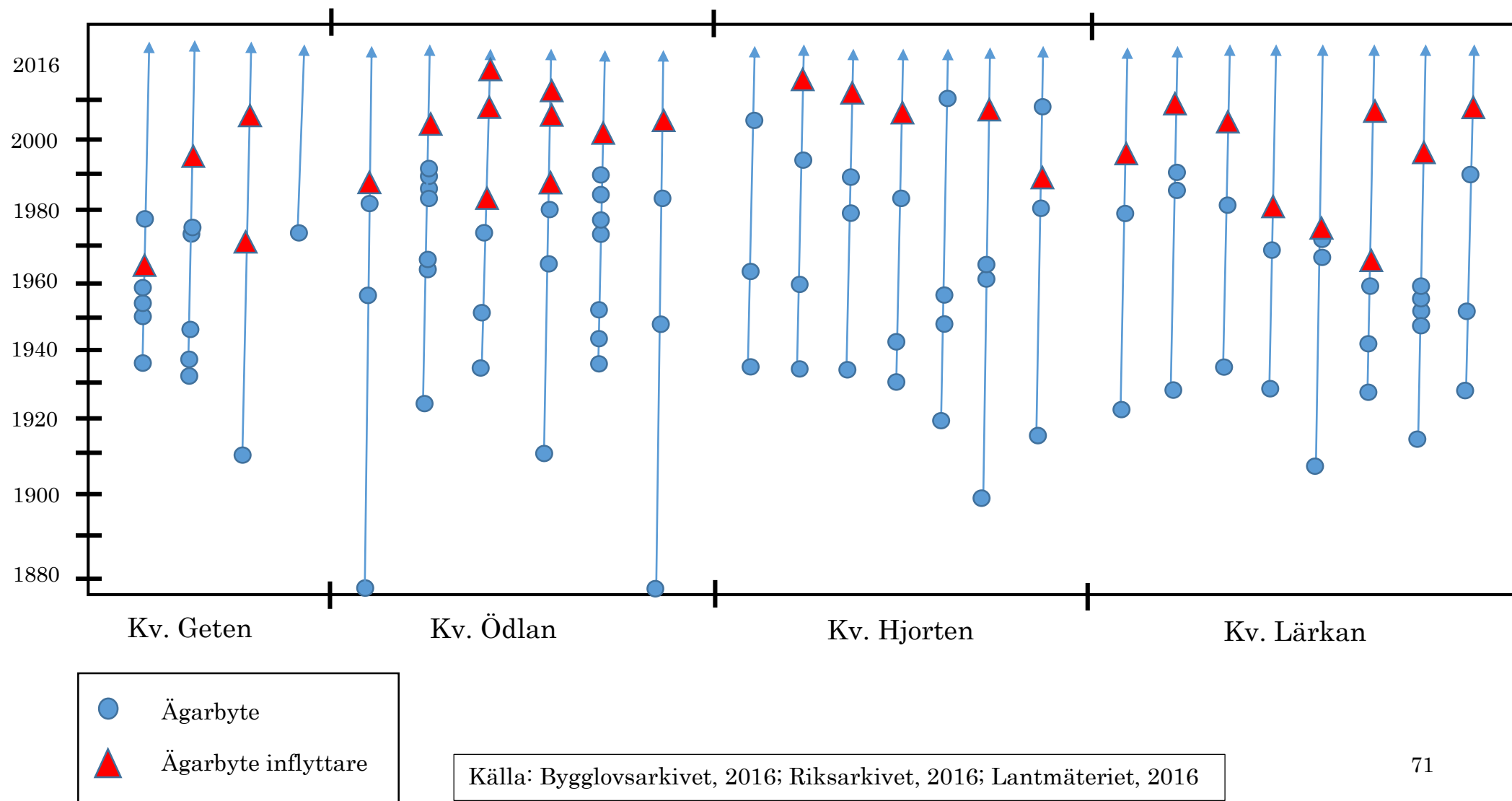
Diagram 11. Antal bygglovsansökningar efter typ och sökande för samtliga undersökta kvarter i Brantevik. *Illustration: Hannes Granath, Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, (2016). Källa: Bygglovsarkivet (2016), Brantevik 18:1 – 18:16; Brantevik 36:61 – 36:67; Brantevik 36:68 – 36:75; Brantevik 22:10 – 22:27; Brantevik 24:1 – 24:17; Brantevik 25:1 – 25:26; Brantevik 26:10 – 26:23, Samhällsbyggnadsförvaltningen, Simrishamn kommun*

Diagram 12. Prisförändring (%) på småhus år 1994 till 2014, Skåne. *Illustration: Hannes Granath, Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, (2016). Källa: SCB (2015), <http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Boende-byggande-och-bebyggelse/Fastighetspriser-och-lagfarter/Fastighetspriser-och-lagfarter/10957/10964/Kommunstatistik/139523/>*

Diagram 13. Köpeskilling för småhus (fritidshus) över tid, medelvärde i tkr. *Illustration: Hannes Granath, Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi, (2016). Källa: SCB (2015), http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BO_BO0501_BO0501B/FastprisSHRegionAr/table/tableViewLayout1/?rxid=d4c0b67e-0a26-4640-ab3b-545e2fa588c0*

9. Appendix

Bilaga 1. Ägarbyten (inflyttare och icke-inflyttare) över tid för fastigheter inom de sju utvalda kvarteren i Brantevik

Bilaga 2. Ägarbyten (inflyttare och icke-inflyttare) över tid för fastigheter inom de sju utvalda kvarteren i Brantevik.

